

32. Tiistaina 8 päivänä kesäkuuta 1999

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys Etelä-Afrikan tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja vastavuoroista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 889

Hallituksen esitys HE 1/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/1999 vp

2) Hallituksen esitys Pohjoismaiden kehitysrahastoa koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 890

Hallituksen esitys HE 2/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 4/1999 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain palvelussuhdeturvasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 9/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/1999 vp

4) Hallituksen esitys laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta 891

Hallituksen esitys HE 12/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 1/1999 vp

5) Hallituksen esitys tilisiirtolaiksi 891

Hallituksen esitys HE 5/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/1999 vp

Lähetekeskustelu

6) Laki puoluelain 2 §:n muuttamisesta ..

Lakialoite LA 43/1999 vp (Timo Ihamäki / kok)

7) Laki makeis- ja virvoitusjuomaverolain 1 §:n muuttamisesta ja laki mainitun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta 896

Lakialoite LA 44/1999 vp (Timo Ihamäki / kok)

8) Laki poliisilain muuttamisesta 898

Lakialoite LA 64/1999 vp (Tanja Karpela / kesk)

9) Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta 906

Lakialoite LA 67/1999 vp (Anneli Jäätteenmäki / kesk ym.)

10) Laki tuloverolain 131 §:n muuttamisesta 908

Lakialoite LA 70/1999 vp (Olavi Ala-Nissilä / kesk ym.)

11) Laki rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta 909

Lakialoite LA 71/1999 vp (Tytti Isohookana-Asunmaa / kesk ym.)

12) Laki rikoslain 11 luvun 8 §:n muuttamisesta 912

Lakialoite LA 72/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

13) Laki sotilasavustuslain 10 §:n muuttamisesta ”

Lakialoite LA 73/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

14) Laki rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta 913

Lakialoite LA 75/1999 vp (Päivi Räsänen /skl ym.)

15) Lisätalousarvioaloite LTA 1—20/1999 vp 916

LTA 1/1999 vp — Sulo Aittoniemi /kesk: Määrärahan osoittaminen poliisin henkilöresurssien lisäämiseen

LTA 2/1999 vp — Sulo Aittoniemi /kesk: Ahvenanmaalle ehdotetun ylimääräisen määrärahan vähentäminen

LTA 3/1999 vp — Reijo Kallio /sd: Määrärahan osoittaminen yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen

LTA 4/1999 vp — Esa Lahtela /sd ym.: Määrärahan osoittaminen yritysten investointi- ja kehityshankkeiden tukemiseen Pohjois-Karjalassa

LTA 5/1999 vp — Tero Mölsä /kesk ym.: Määrärahan osoittaminen perustienpidon rahoitukseen

LTA 6/1999 vp — Veijo Puhjo /vas ym.: Määrärahan osoittaminen Pori/Rauma—Tampere-rautatien tasoristeyksen poistamiseen

LTA 7/1999 vp — Antti Rantakangas /kesk ym.: Määrärahan osoittaminen maakunnan kehittämisrahaan

LTA 8/1999 vp — Mauri Salo /kesk: Määrärahan osoittaminen

avoinna olevien poliisin virkojen täyttämiseen

LTA 9/1999 vp — Mauri Salo /kesk: Määrärahan osoittaminen Someron ja Nummi-Pusulän Koisjärven välisen tien rakentamiseen ja peruskorjaukseen

LTA 10/1999 vp — Mauri Salo /kesk: Määrärahan osoittaminen Somero—Ypäjä—Loimaa—Laitila-tien rakentamiseen ja peruskorjaukseen

LTA 11/1999 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen Imatran kihlakunnan poliisin virkojen täyttämiseen

LTA 12/1999 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen Kotkan ja Haminan kihlakunnan poliisin virkojen täyttämiseen

LTA 13/1999 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen Kouvolan kihlakunnan poliisin virkojen täyttämiseen

LTA 14/1999 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen Lappeenrannan kihlakunnan poliisin virkojen täyttämiseen

LTA 15/1999 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen Repoveden kansallispuiston perustamiseen

LTA 16/1999 vp — Pentti Tiusanen /vas: Määrärahan osoittaminen Saimaan kansallispuiston perustamiseen

LTA 17/1999 vp — Jukka Vihriälä /kesk ym.: Määrärahan osoittaminen poliisin toimintamenoihin

LTA 18/1999 vp — Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittaminen poliisin toimintamenoihin henkilöstöresurssien turvaamiseksi

LTA 19/1999 vp — Raimo Vistbacka /ps: Ahvenanmaan maakunnalle osoitetun ylimääräisen määrärahan vähentäminen

LTA 20/1999 vp — Raimo Vistbacka /ps: Määrärahan osoittaminen perustienpidon tehostamiseen

Mietintöjen pöydällepano

16) Hallituksen esitys laeiksi valmisteverotuslain, arvonlisäverolain, tullilain 9 §:n sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

921

Hallituksen esitys HE 6/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 1/1999 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenduoto

Nimenduudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi edustajat Andersson, Anttila U., Biaudet, Erlund, Halonen, Hassi, Helle, Hiltunen L., Huotari, Kantalainen, Korhonen R., Leppänen, Manninen, Mönkäre, Olin, Paasio, Peltomo, Pietikäinen S., Prusti, Rossi, Salo P., Sasi, Seppälä A., Skinnari, Tiuri, Tuomioja ja Ylä-Mononen.

Nimenduodon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pietikäinen S. ja Korhonen R.

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat

8.6. edustajat Biaudet, Hassi ja Tuomioja,
8. ja 9.6. edustajat Helle, Leppänen, Manninen, Mönkäre, Paasio, Prusti, Rossi, P. Salo, A. Seppälä ja Tiuri,

8—10.6. edustaja Sasi sekä

8.—11.6. edustaja Halonen.

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta

8.6. edustajat Andersson, Filatov, Kantalainen ja R. Korhonen sekä

8. ja 9.6. edustaja Olin.

Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Etelä-Afrikan tasavallan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja vastavuoroista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely

Hallituksen esitys HE 1/1999 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 3/1999 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen pontteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. H e l l b e r g: Arvoisa rouva puhemies! Koska toimin viime viikolla Etelä-Afrikan parlamenttivaaleissa vaalitarkkailijana ja tutustuin myös muulla tavalla eteläafrikkalaiseen yhteiskuntaan ja sen poliittiseen tilanteeseen, haluan lyhyesti kommentoida käsiteltävänä olevaa, sijoitusten edistämistä ja vastavuoroista suojaamista koskevaa sopimusta.

Etelä-Afrikkahan on Suomen toiseksi suurin kehitysmaakumppani heti Kiinan jälkeen. Se on Saharan eteläpuolisen Afrikan, jos ei koko Afrikan tärkein poliittinen ja taloudellinen vaikuttaja tällä hetkellä. Suoritettujen parlamenttivaalien perusteella voidaan todeta, että maa on poliittisesti erittäin vakaa. Tämän voin itse sekä muut paikalla olleet vaalitarkkailijat todeta.

Etelä-Afrikka ansaitsee nyt tulla kohdelluksi niin kuin muut demokraattiset valtiot. On tärkeää, että kehitysyhteistyötä jatketaan edelleen Etelä-Afrikan kanssa, mutta tärkeää on myös,

että muu toiminta, esimerkiksi kauppa, toimii ja laajenee normaalien pelisääntöjen muodossa. Siksi on tärkeää, että sopimuksella edistetään suomalaisia investointeja yleisesti ja suojellaan maahan hyväksytyt suomalaiset sijoitukset.

Alueella toimii tällä hetkellä lähes 200 suomalaista yritystä eri tavoin. Muun muassa Nokia on vahvasti mukana noin 60 prosentin osuudella kännykkäkaupassa.

Mielestäni se, että Suomi hyväksyy tämän sopimuksen, on erittäin tärkeää. Se antaa mahdollisuuden yrityksille panostaa myös Etelä-Afrikan kehittämiseen ja on eduksi sekä Suomelle että myös Etelä-Afrikan yhteiskunnalliselle kehitymiselle.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Olisin mielelläni täydentänyt ed. Hellbergin puheenvuoroa, joka oli aivan erinomainen johdatus Etelä-Afrikan tilanteeseen ja myös kansainväliseen kanssakäymiseen, joka Etelä-Afrikan ja Euroopan ja myös Suomen osalta on tiivistymässä ja josta on nyt esimerkkinä tämä investointisuoja koskeva sopimusjärjestely.

Ehkä olennaisempi muutos, joka Etelä-Afrikan ja Suomen välisissä suhteissa tapahtui taloudellisella alalla, oli Etelä-Afrikan hyväksyminen Lomé-sopimuksen piiriin, ensi vaiheessa kaikilta muilta osin, paitsi kaupan osalta, ja sitten myöhemmässä vaiheessa on tehty tämä vapaakaupparjestely, jossa on pyritty myös huomioimaan ei ainoastaan eurooppalaiset tarpeet kaupan tiivistämisen osalta vaan myös Etelä-Afrikan tarpeet.

Tämä Lomé-sopimuksen piirissä tapahtuva puitesopimus, joka Etelä-Afrikan ja EU:n välillä on tehty, on sikäli tärkeä järjestely, että se on antamassa osviittaa niille järjestelyille, joita Suomen EU-puheenjohtajakaudella tehdään, kun vuoden 2000 alusta tulee tehtäväksi niin sanottu Lomé'n jälkeinen sopimusjärjestely 71 Acp-maan kanssa. Siihen liittyy myös tämä investointisopimuskehikko, jolla ollaan tukemassa sitä olennaista taloudellisen yhteistyön tiivistymistä, jota Euroopan unioni Afrikan suuntaan yleisemmin ja erityisesti Etelä-Afrikan suuntaan on kehittävässä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys Pohjoismaiden kehitysrahoitusta koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 2/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 4/1999 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi kunnallisten viranhaltijain palvelussuhdeturvasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 9/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 1/1999 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 12/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
MmVM 1/1999 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys tilisiirtolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 5/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/1999 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Laki puoluelain 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 43/1999 vp (Timo Ihamäki /kok)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

E d. S e i v ä s t ö : Arvoisa puhemies! Tänään on eurovaalien viimeinen ennakoäänestyspäivä, joten käsiteltävä lakialoite sopii hyvin tähän tiistaihin. Pahoittelen sitä, että lakialoitteen tekijä ei ollut vielä ehtinyt pyytämään puheenvuoroa, vaikka kommentti tulee yleensä vasta esittelypuheenvuoron jälkeen, mutta nykyisissä olosuhteissa sekin sallittaneen.

E d. Ihamäen lakialoitteen perustelut päättyvät lauseeseen: "On tapauksia, joissa puolueita on perustettu vain pelkän vaalijulkisuuden vuoksi, mikä on osaltaan ollut omiaan vähentämään politiikan yleistä arvostusta." Nuo sanat "yleinen arvostus" kaipaavatkin lähempää tarkastelua. Yleistä arvostustahan mitataan muun muassa äänestysprosenttia seuraamalla. Viime eduskuntavaaleissahan "nukkuvien puolue" nousi suurimmaksi, ja ellei nyt aivan ennalta kokemattonta ryntäystä vaaliurnille tapahdu, sama puolue taitaa olla myös eurovaalien suurin puolue.

Sytä tähän tilanteeseen on haettava myös muualta kuin oikeudesta perustaa puolue 5 000 kannattajakortilla. Saatetaan sillä toki etsiä lyhytaikaista julkisuuttakin, jolla kiinnitetään johonkin epäkohtaan huomiota. Mutta lakialoitteen ehdotus nostaa kynnys 20 000 kannattajaan on kyllä liian korkea. Todennäköisesti ed. Ihamäki tietää tarkemmin, mutta luulen, ettei kaikilla nyt eduskunnassa edustetuilla puolueillakaan ole 20 000:ta jäsentä, kannattajia kylläkin. Enemmän kannattaisi harkita vaatimusta 5 000 jäsenestä puolurekisteriin pääsyn ehtona.

Loputtomiin eivät muuten nytkään vaille eduskuntapaikkaa jääneet puolueet rekisterissä kummittele, kuten tänä keväänä huomasimme. Yksi todella pitkä perinteet omannut puolue poistui rekisteristä eduskuntavaalien jälkeen.

Sytä yleisen arvostuksen laskuun onkin etsittävä muualta kuin rekistereistä, ovathan eräät ilmiöt, jotka tavallinen kansalainen kokee oikeustajuaan loukkaaviksi, etäännyttäneet niin pankkimailman, suuryritysten kuin politiikanakin päättäjiä kansalaisista ja arjen todellisuudesta, loitommaksi siitä maailmasta, jossa yritetään toimia rehellisesti ja säädettyjen lakien puitteissa monesti pienellä palkka- tai eläketulolla.

Politiikan uskottavuus ja arvostus on näissä väärinkäytöksissä ja oman edun tavoitteluisa saanut pahoja kolhuja. Vaalirahoituksessa ilmenneet epäselvyydet, joskaan ei laittomuudet, ovat pahentaneet tilannetta entisestään. Yhteisten asioiden hoito kaipaakin selkeyttävää valo-

hoitoa ja avoimuutta, jotta luottamus politiikkaan palautuu ja äänestysprosentit sitä kautta nousevat.

Mitä tulee käynnissä oleviin eurovaaleihin, niin valitettavasti kohta paikkansa jättävän parlamentin ryhtiliike jäi keskeneräiseksi. EU:n piirissä tapahtuvien väärinkäytösten kitkeminen on avainasemassa arvostuksen palauttamisessa, ovathan unionin varat pohjimmiltaan yhteisiä veronmaksajien varoja, joiden käytössä ei saisi esiintyä kymmenien miljardien väärinkäytöksiä.

Samoin on huomattava, että mitä vähemmän yksittäinen kansalainen tai äänestäjä kokee voivansa vaikuttaa asioihinsa, sitä vähemmän häntä myöskään kiinnostaa astua äänestyskoppin. Kysyä sopiikin, miten EU-suomalaiset suhtautuvat unioniin ja sen oikeuteen puuttua myös niin sanottuihin pikkuasioihin. Olosuhteethan ovat meillä monin paikoin aivan toisenlaiset kuin Välimeren maissa tai Keski-Euroopassa.

EU-jäsenyys on vienyt valtaa kauemmaksi, vaikka se toisaalta määrätäänkin, millaisen paperi-, henkilö- ja jopa satelliittivalvonnan alaisena eräät ammattiryhmät saavat täällä työtään tehdä.

Arvoisa puhemies! Ed. Ihmäen lakialoite tuli kreivin aikaan ja on hyvä keskusteluavaus, vaikka olenkin eri mieltä lakialoitteen johtopäätöksestä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Seivästöllä oli niin kiire puhumaan tässä asiassa, että lakialoitteen esittely tulee vasta toisessa puheenvuorossa.

Puoluelain mukaan puolue on puoluerakisteriin merkitty rekisteröity yhdistys. Niinpä puoluelain tarkoittamat oikeudet ja velvollisuudet koskettavat vain rekisteröityjä puolueita. Puoluelain mukaan rekisteröidyn tai rekisteröitävän puolueen varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen. Puoluelaki ei sinänsä estä esimerkiksi jotakin aatteellista yhdistystä käyttämästä nimessään puolue-sanaa, vaikka kyseessä oleva yhdistys ei olisikaan puoluerakisteriin merkitty niin sanottu rekisteröity puolue.

Aatteellisen yhdistyksen merkitsemiseksi yhdistysrekisteriin riittää nykyisin vähintään kolmen henkilön tekemä sopimus yhdistyksen perustamisesta. On selvää, että yhdistyksellä, joka aikoo puoluelaisissa esitetyin tavoin vaikuttaa valtiolliseen elämään, täytyy olla huomattavasti suurempi kannattajamäärä. Tämän vuoksi ja jotta estettäisiin yksinomaan keinottelumielessä perustettujen mitättömän pienten yhteenliittymien

rekisteröiminen puolueeksi on lakiin otettu säännös, jonka mukaan puoluerakisteriin merkitseminen edellyttää, että yhdistyksellä on vähintään 5 000 kannattajaa.

Laissa olevan kannattajamäärän suuruus on luonnollisesti harkinnanvarainen kysymys. Lakiin otettu 5 000 ei perustunut aikoinaan mihinkään selvitykseen, saati tutkimukseen. Se näyttää täysin hihasta lakiin vedetyltä. Ehdotettuun määrään päädyttiin vuonna 1968, jolloin puoluelaki hyväksyttiin. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan lakiin tuli ottaa mukaan tämä määrä siitä syystä, että samalla kun edellä mainittu rajoitusta puoltavat näkökohdat otettiin huomioon, toisaalta haluttiin pitää raja niin alhaisena, ettei se käytännössä voi vaikeuttaa minikään sellaisen uuden mielipidesuunnan esille pääsemistä, jolla on edes vähäisiäkin mahdollisuuksia vaikuttaa valtiolliseen elämään. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että yhden ehdokkaan valituksi tulemiseen vaadittiin jo 60-luvulla ja nyt edelleen keskimäärin pitkälti toistakymmentätuhatta äänestäjää.

On selvää, että poliittisten mielipiteitten esille tuomisella ei olekaan nykyaikana riittävää kantavuutta ilman tarpeellista kannattajajoukkoa. Puoluelain tarkoituksena on ollut todeta, että puolueena voitaisiin rekisteröidä vain sellainen yhdistys, jolla on edes joitakin mahdollisuuksia vaikuttaa valtiolliseen elämään. Niinpä todetaan, että puolue, jonka kannatus on kaksissa peräkkäisissä kansanedustajien vaaleissa jäänyt niin vähäiseksi, ettei se ole saanut ehdokkaistaan ketään eduskuntaan, ei omaa riittäviä mahdollisuuksia vaikuttaa valtiolliseen elämään, ja lain mukaan sellainen puolue poistetaankin rekisteristä.

Vuoden 1995 eduskuntavaaleissa oli ehdolla 18 puoluetta eli enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Kolme suurinta puoluetta keräsi 66 prosenttia äänistä ja kuusi suurinta peräti lähes 90 prosenttia. Kahdeksan puoluetta ei saanut edes yhtä prosenttia äänistä. Kolmen puolueen äänipotti jäi peräti alle 5 000:n, vaikka urnilla kävi lähes 2,8 miljoonaa suomalaista.

Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa ehdolla oli vieläkin 18 puoluetta. Edellisten vaalien malliin pienten puolueiden tulos oli heikko. Kolme suurta puoluetta keräsivät viime vaaleissa 66,3 prosenttia äänistä ja kuusi suurinta jo peräti 89,6 prosenttia äänistä.

Kaikki kokemukset ehdolla olevien puolueiden suuresta määrästä ja vaalimenestyksestä viittaavat siihen, että rekisteröidyn puolueen perus-

taminen on Suomessa säädetty liian helpoksi. Useista yrityksistä huolimatta valta ei ole siirtynyt pois perinteisiltä puolueilta. Pienille puolueille on jäänyt vain puoluekentän hajottajan rooli. Puolueiden määrän lisäys ei liioin näytä nopeuttavan puoluejärjestelmän sinänsä tarpeellista uudistumista. On tapauksia, että puolueita on perustettu vain pelkän vaalijulkisuuden vuoksi. Tähän ed. Seivästä tarttui ja arvosteli tätä tekstin osaa, mutta haluan korostaa, että tekstissä sanotaan, että osa tapauksia johtuu tästä.

Demokratian perusolemukseen kuuluu luonnollisesti vapaa oikeus puolueiden perustamiseen. On kuitenkin olemassa painavia seikkoja sen puolesta, että puoluekisteriin pääsyn rajaa nostettaisiin 5 000 kannattajasta 20 000 kannattajaan, minkä tämä lakiehdotus pitää sisällään.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! On ensinnäkin huomattava, että tämä esitys ei puhu kyllä mitään puolueen jäsenistä vaan kannattajista, joita on 5 000 tai 20 000. Ed. Seivästä muistakseni puhui puolueen jäsenistä.

Olen itse henkilökohtaisesti sitä mieltä, että tämä ed. Ihamäen tekemä aloite on kannatettava. Olen itse aikamani ehdottanut ja saattanut tehdä lakialoitteenkin siitä, että asetettaisiin tietty äänikynnys eduskuntaan, 3 prosenttia tai 5 prosenttia. Useassa maassa on olemassa tällainen kynnys, joka tietysti karsii pienryhmät täältä pois. Itse en ole tällaisen pienryhmän edustajana, vaan eri tavalla syntyneen, mutta esimerkiksi ed. Kuisman remonttiryhmä saisi lähdöt täältä ja ed. Vistbackan perussuomalaiset — no, perussuomalaiset minä hyväksyn, kun heissä on alkiolaisista sykettä, siinä mielessä tietysti ihan herkullisesti yhteistyökumppaniksi.

Rouva puhemies! Siis tämän lakialoitteen kannalta olen myötsämielinen, koska sirpaleisuutta pitäisi vähän korjata. Yksi asia, joka tässä keskustelussa ei ole vielä tullut esiin, on se, että uusikin vaalilaki antaa mahdollisuuden perustaa valitsijayhdistyksen sillä tavalla, että sata saman vaalipiirin alueelta olevaa henkilöä menee jonkun kansanedustajaehdokkaan taakse, ja hän voi tällöin asettua kansanedustajaehdokkaaksi. Minä pidän sadan henkilön kannatusta liian pienenä kansanedustajaehdokkaaksi asettumiselle ilman puolueen asettamaa tukea. Näin ollen esimerkiksi tässäkin asiassa pitäisi miettiä sitä, pitäisikö vaalilakia muuttaa sillä tavalla, että edellytettäisiin vähintään tuhat allekirjoittajaa, ennen kuin ilman puolueen asettamista voisi asettua kansanedustajaehdokkaaksi.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi ehkä lipsahti vähän. Ehkä parempi on, että kansa saa päättää, mikä puolue on hyvä ja mikä on turha, eikä ed. Aittoniemi eikä kukaan mukaan meistä toisten puolesta.

Tietysti puolueella on ongelmia. Pitää paikkansa, että pienet puolueet ovat vaikeuksissa. Itse tiedän kokemuksesta, kun olen viimeksi tällaiseen yritykseen ryhtynyt, tai sanotaan, viimeiseksi sellaisen puolueen perustajaksi ryhtynyt, joka on päässyt tänne eduskuntaan. Tietysti voi sanoa, että ehkä tässä aloitteessa voisi enemmän puhua niistä puolueista, jotka eivät koskaan saa yhtäkään paikkaa eivätkä edes niitä 5 000:ta ääntä, tai tässä tapauksessa tämän eduskunnan pienimmät puolueethan saivat noin 28 000 ääntä, jotka täällä ovat edustettuina.

Mutta en usko, että tämän 5 000:n nostaminen 20 000:een mitään ongelmia ratkaisee. Tiedän, että ennen näitäkin vaaleja oli pari kolme hanketta, jotka eivät saaneet 5 000:ta nimeä kerättyä eivätkä onnistuneet pääsemään vaaleihin. En osaa sanoa, oliko demokratian kannalta parempi, että ne eivät osallistuneet, vai olisiko ollut parempi, että ne olisivat osallistuneet.

Minä luulen, että perusongelmat ovat koko politiikan arvostuksessa, ja tällaisilla äänikynnyskikkailuilla tai lukumäärien muuttelulla tuskin näitä ongelmia ratkaistaan. Kuitenkin hyväksyn sen, että jotkin rajat pitää olla. Ehkä tämä 5 000 on hyvä systeemi, ja sitten, kun kaksi vaalia menee eikä tule edustajaa, puolue poistuu. Kyllä minä luulen, että sekin toimii. Loppujen lopuksi luulen, että se, joka on nimiä kerännyt ja puoluetta perustaa, kyllä varmaan, jos tietää sen vaikeuden, ei kovin hevillä ehkä siihen lähde.

En ole sitä mieltä, että perustaminen sinänsä on liian helppoa.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle toteaisin, että tässä on kysymys puoluelaista ja puolueiden rekisteröinnistä. Vaalilaki on asia erikseen.

Ed. Seivästölle vielä haluaisin todeta, että laki puhuu puolueen kannattajista eikä jäsenistä. Rekisteriin pääsyn perustana on nykyisin 5 000 kannattaja-allekirjoittajaa.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Ed. Ihamäellä on mielestäni oikein hyvä pyrkimys lisätä politiikan uskottavuutta. Lääkkeeksi hän tarjoaa puolueen perustamisen kynnyksen nostamista.

Olen ed. Ihamäen kanssa samaa mieltä siitä, että nykyisessä laissa oleva 5 000 kannattajan raja on kyllä aika alhainen, mutta sen nostaminen 20 000:een, kuten hän esittää, veisi tilannetta ehkä liiaksi vääriin suuntaan niin, että uuden puolueen perustaminen useissa tapauksissa mahdollisesti kokonaan estyisi. Se ei voine olla toimenpide, joka olisi lisäämässä poliittisen järjestelmän uskottavuutta.

Ed. Ihamäeltä on ehkä jäänyt huomaamatta, että poliittisen historiamme aikana monella pienellä puolueella Suomessa on ollut merkittävä ja kansanvaltaisuutta lisäävä vaikutus. Jos ajatellaan esimerkiksi entistä SMP:tä tai nuorsuomalaisia, niin kyllä ainakin oman arvioni mukaan nämä puolueet pystyivät purkamaan kansanvaltaisen järjestelmän kautta olemassaolollaan merkittäviä yhteiskunnallisia paineita. Liberaalit olivat lähes aina suhteellisen pieni puolue. Kuitenkin heidän perinteensä ovat kunniakkaita ja heidän vaikutuksensa suomalaisen yhteiskuntaan on ollut merkittävä. Monet pienet puolueet myös tuovat vaaliurnille semmoisia kansalaisryhmiä, jotka sinne muuten eivät tulisi.

Toivoisin, että tätä lakialoitetta voitaisiin käsitellä valiokunnissa siinä yhteydessä, kun hallitus toivomukseni mukaan antaa hallitusohjelmassa mainitut esitykset vaalien suhteellisuutta parantavista toimenpiteistä.

Ed. L e h t i m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Ihamäen lakialoite on erittäin ajankohtainen ja myös tarpeellinen. On totta, että puoluekentän pirstaloituminen on varmasti yksi syy siihen, minkä takia väitetään, että politiikka ei ihmisiä kiinnosta.

Samoin kuin ed. Seivästö olen kuitenkin samaa mieltä siitä, että tärkeintä ei ole kannattajien lukumäärä, vaan kannattajien sitoutuminen puolueen tavoitteisiin ja puolueen tarkoituksien toteuttamiseen. Haluaisinkin nähdä, että puolueen perustamisessa vaadittaisiin rekisteröityjä jäseniä, on määrä sitten 5 000, 10 000 tai 15 000, mutta tärkeintä on se, että ei puhuta kannattajista, vaan puhutaan myös jäsenistä.

Ed. N u r m i : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni meillä puoluelaki sikäli toimii hyvin, että meillä on mahdollisuus olla erittäin demokraattinen valtio ja että ihmiset voivat tuoda julki mieliteensä vapaasti. Tässä ed. Timo Ihamäen aloitteessa on mielestäni erittäin hyvää juuri tämä kohta, että on tapauksia, joissa puolueita on perustettu vain pelkän vaalijulkisuuden vuoksi jne.

Kyllä tärkeintä mielestäni puolueen perustamisessa on aate. Jos tosiaan aate on hyvä, niin kyllä pienetkin puolueet jäävät elämään ja kasvavat. Mielestäni meidän olisi käytävä sitä keskustelua, miten saamme politiikan uskottavaksi ja ihmiset vaaliurnille äänestämään. On onni, että tätä asiaa käsitellään juuri tänään, koska ongelmana EU-vaaleissakin on se, että ihmiset eivät löydä tietään vaaliurnille.

Toivon, että tämä lakialoite herättää keskustelua ja pistää ihmiset ajattelemaan, mikä on politiikan todellinen tarkoitus. Sehän on hoitaa yhteisiä asioita eikä hakea julkisuutta.

Ed. S o i n i n v a a r a : Arvoisa puhemies! Vaikka ed. Ihamäen esille ottama ongelma on olemassa, niin minusta hän etsii siihen väärää ratkaisua. Ehkä parempi korjaus, jos vaalilakia pitäisi muuttaa, olisi se, että puolue, joka on jäänyt ilman kansanedustajaa, kerrasta putoaisi pois eikä tulisi kahdeksan vuoden kidutusvaihetta, joka siinä nyt on, vaan yksi vaali riittää. Jos puolue vaalitappiostaan huolimatta on hengissä ja elinvoimainen, se pystyy kyllä keräämään ne 5 000 nimeä uudestaan, mutta meillä on näistä kituvista puolueista ehkä ollut eniten tavallaan haittaa.

Ed. Aittoniemen ajatus siitä, että valitsijayhdistyksen pitäisi kerätä nimiä enemmän kuin sata, sekä on kannatettava että ei ole. Nyt täytyy muistaa, että jos valitsijayhdistysten kautta aikoo asettaa koko maahan täydet listat, siihen tarvitaan 21 000 nimeä ja ed. Aittoniemen ehdotus taas tarkoittaisi 210 000 nimeä. Se on aika paljon.

Sen sijaan määrä voitaisiin kyllä nostaa tuhanteen, mutta se voisi olla listakohtainen. Koska meillä on suhteellinen vaalijärjestelmä, niin minkä takia tavallaan nämä nimien keruut ovat yksilökohtaisia, mikseivät ne voi olla listakohtaisia?

Edelleen minusta voitaisiin menetellä sillä tavalla, että jos valitsijayhdistysten kautta jokin ryhmittymä on onnistunut eduskuntaan pääsemään, niin se voisi myös tätä kautta rekisteröityä puolueeksi ollessaan jo eduskunnassa ilman nimien keruuta, koska silloin kuitenkin kansa on jo osoittanut sitä tukevansa.

Se, että puolueella pitäisi olla nimenomaan jäseniä eikä kannattajia, on minusta aika harkittamatonta, koska se tarkoittaa, että meillä saisi olla vain yhdenlaisia, laajaan jäsenpohjaan perustuvia puolueita eikä tällaisia kaaderipuolueita, jotka perustuvat esimerkiksi johonkin asian-

tuntijajoukkoon, joka hankkii itselleen kannatuksen sillä asiantuntemuksellaan.

Ed. S. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Totean heti alussa, että ed. Ihamäen tekemä lakialoite on kyllä ihan mielenkiintoinen ja varmasti selvittämisen arvoinen. Se, onko luku 5 000 vai 20 000 vai jotakin siltä väliltä tai jotakin peräti kokonaan muu suurempi luku, en tässä vaiheessa ota kantaa. Mutta on helppo yhtyä niihin ajatuksiin, joita täällä on heitetty. Kun tarkastelee historiaa taaksepäin, niin pienpuolueitten syntymiseen kyllä on todellakin vaikuttanut hyvin paljon se, millä päästään parhaiten julkisuuteen, sillä tätä kautta tullaan näkyville. Luulen, että monet pienpuolueitten edustajatkin kyllä lähtevät siitä tosiasiaista, että pienessä ryhmässä yksinään on suhteellisen vaikea vaikuttaa kovin merkittävästi valtakunnan politiikkaan ja siellä oleviin asioihin.

Tämä tietysti on vähän erikoista, pienpuolueitten määrä sikäli, kun katsoo erilaisia vaaleja, miten tavattoman paljon siellä on yhteenliittymiä. Tietysti siellä ovat pienpuolueet liittyneet myöskin suurten puolueitten kanssa ja hyvin epäpyhiä alliansseja sieltä näyttää aina syntyvän. No, se on puolueitten oma asia, koska siihen meidän vaalilakimme antaa mahdollisuuden. Uskoisi, että tämä olotila, joka meillä tällä hetkellä on tällaisessa sirpaloituneessa poliittisessä kentässä, on kyllä varmasti enemmän aiheuttamassa epäuskottavuutta politiikkaan kuin uskottavuutta. Näihin ajatuksiin, jotka lähtevät juuri tästä, että politiikan epämääräisyys vain korostuu runsaan puoluepoliittisen kentän voimassa ollessa ja nimenomaan pienpuolueitten osalta on helppo yhtyä.

Toivottavasti tämä asia etenee ja tutkitaan perin pohjin, jotta tätä kautta päästäisiin sitten ratkaisuun, joka selkiyttää tätä nyt olemassaolevaa tilannetta.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Demokratia on sitä, että kansa päättää, ja nyt kun puoluekenttä on sirpaloitunut, niin sehän on myös viesti siitä, jotta ei olla välttämättä oltu tyytyväisiä niihin puolueisiin, jotka ovat asioita hoitaneet. Se osoittaa tietysti, että on ollut tarvetta lähteä pikkupuljuja aina perustamaan ja ne nousevat ja kuolevat. Niin kuin tässä on aikai-

semmin jo monessa puheenvuorossa todettu, kuitenkin on tilastollisesti osoitettavissa, jotta kovin moni ei ole hyvin pinnalle sitten noussutkaan. Mutta jossakin vaiheessa voi olla, että sieltä pienestä voidaan nousta. Se riippuu sen puolueen politiikasta ja linjoituksista ja siitä hengestä, joka sen sisällä on. Siinä mielessä asia on tietysti vaikea. Isoja kynnyksiä en lähtisi asettamaan siinä mielessä, jotta tehdään kovin suuria rajoja, että pitää olla vaikka puolueen jäseniä. Se sitoisi tietysti siten, että kansanvalta ei voi sillä tavalla toimia kuin minä ainakin koen. Mutta jotenkin, eikö meidän pitäisi lähteä siitä, että suuret puolueet hoitaisivat kansalaisten asioita sillä tavalla, että tehdään pikku puolueet tyhjänpäiväisiksi. Silloinhan tällaisia sirpaleita ei tarvitse olla olemassa.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että tämä lakialoite oli esillä jo neljä vuotta sitten tekemäni lakialoitteen pohjalta, mutta ilmeisesti aika ei ollut silloin kypsä tämän asian jatkokäsittelyyn. Silloin muistan, että nuorsuomalaiset vastustivat eniten tätä lakiehdotusta nimenomaan demokratian nimissä. Silloin käydysä keskustelussa totesin, että mielipiteenvapaus ja keskustelu on myönteistä ja kaikin puolin sallittavaa, mutta ei jokaisen keskustelukerhon tai ompeluseuran pidä olla rekisteröity puolue. Tähän voi hieman kyynisesti todeta, että nuorsuomalaiset ovat nykyään muuttaneet toimintaansa keskustelufoorumiksi.

Ed. R. Korhonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Voi olla, että kun ed. Ihamäki on suuressa puolueessa, niin hän ehkä näkee, että pienillä puolueilla on liian helppoa. Voin vakuuttaa, että näin ei ole. Kyllä varmaan pienten puolueiden taival on hyvin vaikea monista syistä. Ehkä suurin syy on se, että politiikan arvostus on heikko ja pienellä ei paljon ole valtaa eikä tietenkään kuulukaan olla. Itselläni kun on kokemusta molemmista, pienestä ja suuresta puolueesta, niin en olisi suurten puolueiden edustajana kovinkaan huolissani, että meidän järjestelmämme suosii pieniä puolueita. Kyllä tänne vaikea on päästä. Minun ja ed. Vistbackan puolueella on 28 000 äänestäjää molemmilla. Se on paljon enemmän kuin millään muulla puolueella täällä ja yhtä hyvin voitaisiin puhaa, että me edustamme edustajaa kohti paljon

suurempaa äänestäjäjoukkoa kuin perinteiset puolueet. Tietenkin voidaan sanoa sitten eri syillä, että pitää olla äänikynnys. No, sitten vastaus on vaaliliitot. Sen jälkeen voidaan sanoa, että vaaliliitot kielletään. Sitten tulee suuria puolueita, joissa puolueiden sisällä, niin kuin tänä päivänä jo, mielipiteet poikkeavat enemmän kuin puolueiden välillä. Onko se sitten parempi tilanne? En minä usko, että tätä kautta ratkaisua löytyy.

Minusta ed. Soininvaaran ajatukset olivat aika lailla terveitä, ja kyllä kansa karsii puolueet. Tässä eduskunnassa on eduskuntaryhmiä. Kaksi tippui pois viime vaaleissa enkä sano, että epäkelpoisuuttaan tippuivat. Niin kuin täällä ed. Smeds sanoi, esimerkiksi nuorsuomalaiset varmasti vastasivat siihen tarpeeseen, joka äänestäjillä oli. Se tarve meni ohi, ja sitten ehkä kokoomus sai takaisin taas ne äänestäjät.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

7) Laki makeis- ja virvoitusjuomaverolain 1 §:n muuttamisesta ja laki mainitun lain liitteenä olevan virvoitusjuomaverotaulukon muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 44/1999 vp (Timo Ihamäki /kok)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

E d. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Olin viime kaudella valtiovarainvaliokunnan verojaoston jäsen, ja verojaosto käsitteli makeis- ja virvoitusjuomaverolakia useaan kertaan. Siinä yhteydessä pohdittiin tämänkin lakialoitteen esittämää veroa ja vapautusta tästä verosta. Yleisesti jäätiin odottamaan hallituksen toimenpiteitä, koska oltiin epätietoisia useista asiaan liittyvistä seikoista, muun muassa EU-säännöksistä, mutta haluttiin, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin. Kun hallitus ei silloin eikä nytkään ole vielä ryhtynyt toimenpiteisiin, niin siitä syystä tämäkin lakialoite on nyt tehty.

Luonnosta on siis saatavissa ilman teollista valmistusta niin sanottua talousvettä ja niin sanottua kivennäisvettä. Luonnon kivennäisvesien kaupallista hyödyntämistä Suomessa haittaa makeis- ja virvoitusjuomaverolaki, jossa määrää-

tään luonnon kivennäisvesille virvoitusjuomavero ja lisäksi ympäristöperusteinen lisävero. Sen sijaan luonnosta saatava talousvesi, niin sanottu kaivosvesi tai lähdevesi, on vapaata kummastakin verosta. Rajana on kokonaiskivennäispitoisuus 500 mg/litra.

Säädettäessä aikoinaan makeis- ja virvoitusjuomaverolakia sekä siihen liittyen kertakäyttöpakkausten lisäveroa, jätettiin kertakäyttöpakkaukseen pakattu talousvesi kummankin veromuodon ulkopuolelle. Tällöin ei maassamme tunnettu ainoatakaan kivennäisvesiesiintymää, jota olisi voinut kaupallisesti hyödyntää. Myöhemmin tällaisia on kuitenkin löytynyt.

Kokonaiskivennäispitoisuuden rajaksi määrättiin 500 mg/litra, koska haluttiin asettaa jokin raja, jokin sopivan pyöreä raja. Rajalle ei ole sen perustellumpaa selitystä. Se ei perustu mihinkään selvityksiin tai tieteelliseen tutkimuksiin. Nyt Suomessa on kuitenkin löytynyt kaupallisesti hyödynnettävissä olevia luonnon kivennäisvesiesiintymiä. Tällainen on esimerkiksi Heinolasta saatava luonnon kivennäisvesi. Se joutuu kuitenkin edellä mainitun veron kohteeksi, koska tämän veden kokonaiskivennäispitoisuus ylittää 500 mg/litra, ellei se aina ole vuodeksi kerrallaan vapautettu näistä veroista.

Kysymys kuuluukin, miksi valmisteveroista ei voida luopua kokonaan myös luonnon kivennäisvesien kohdalla. Ilman verovapautta ei lähteitä voida kannattavasti hyödyntää. Vero on nimittäin 4 markkaa litralta. Ainakin tämä vero estää kotimaista yritteliäisyyttä, työn tekoa, työpaikkoja ja liiketoimintaa.

Kertakäyttöpakkauksivero on otettu käyttöön sen takia, että kertakäyttöpakkausten pelätään kuormittavan luontoa. Mutta on mitään järkeä siinä, että kun veden kivennäispitoisuus on alle 500 mg/litra, se saadaan pakata kertakäyttöpakkauksiin ilman lisäveroa, mutta tuon rajan ylittäviä vesiä ei. Periaatteessa kertakäyttöpakkauksella on aina haitallinen luonnolle riippumatta sisällöstä. Käytännössä tämä raja on johtanut siihen, että nykyisen verotusjärjestelmän ulkopuolelle on rajattu noin 70 prosenttia juomapakkauksista.

Lisäksi on todettava, että Heinolan Viqua on perustettu hyödyntämään ja markkinoimaan maassamme toistaiseksi ainoata EU:n luonnonmineraalivesidirektiivin vaatimukset täyttävää luonnonmineraalivesiesiintymää. Kuitenkin tällaisia mineraalivesiesiintymiä on tiettävästi muitakin. Direktiivi ei määrittele kivennäisveden suolapitoisuuden ylä- tai alarajaa ja sallii veden

hapottamisen. Heinolan vesi on useissa tutkimuksissa todettu kuuluvan maailman parhaiden kivennäisvesien joukkoon. Se on puhdasta ja maultaan erinomaista. Veden kivennäissuolapitoisuus on 630 mg/litra. Kyseessä olevan veden natriumpitoisuus, siis suolapitoisuus, on erittäin alhainen. Terveydellisiltä ominaisuuksiltaan Vellamo, joka on tuotteen nimi, on siten useaan muuhun vastaavaan tuotteeseen verrattuna ylivoimainen.

Voimassa olevasta verosäätelystä seuraa, että Vellamo on kivennäissuolapitoisuutensa vuoksi valmisteverolain piiriin kuuluva tuote, kun taas kivennäissuolapitoisuudeltaan alhaisemmat tuotteet, kuten muut luonnonvedet, esimerkiksi tavalliset lähdevedet, eivät ole veron piiriin kuuluvia. Verokohtelu johtaa kohtuuttomuuteen.

Vellamon tapaista korkealuokkaista luonnon kivennäisvettä ei voi tuotteen luonteen ja alkupe-
rän eikä sille ominaisen imagon vuoksi pakata uudelleen täytettävään pulloon. Kierrätyspulloon liittyy aina riski epäpuhtauden johtumisesta pulloitettuun veteen, jolloin tuote saattaa helposti menettää siihen yhdistetyn kuvan puhtaasta ja aidosta vedestä. Mitään vastaavia eurooppalaisia korkealuokkaisia tuotteita ei pakata uudelleen täytettävään pulloon.

Valmisteverolainsäädäntöä tutkinut ympäristöministeriön jaosto asettui vuonna 1994 sille kannalle, että paitsi luonnon talousvesi eli niin sanottu lähdevesi, jonka kivennäispitoisuus on siis alle 500 mg/litra, että luonnon kivennäisvedet, joiden kivennäispitoisuus on yli 500 mg/litra, tulisi vapauttaa kokonaan virvoitusjuomaverosta sekä lisäverosta, koska vesien verokohtelu on satunnaista. Jaoston kannanotot eivät kuitenkaan ole vielä kukaan johtaneet lainsäädäntötoimiin.

Toimiin ei ole ryhdytty, koska ilmeisesti pelätään, että kertakäyttöpakkausten vapauttaminen verosta lisäisi niiden määrää ja haittaisi nyt hyvin toimivaa kierrätysjärjestelmää. Määrän on oletettu lisääntyvän, jos vero poistetaan, koska kaikki Suomeen tuotavat kivennäisvedet olisi EU:n lainsäädäntöön perustuvan syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti myös vapautettava veroista.

Suomessa myydään kolmea ulkomaalaista kivennäisvettä: Perrieriä, Eviania ja Ramlösaa. Näistä vain Perrier vapautuisi veroista. Evianin kokonaiskivennäispitoisuus on alle 500 mg/litra, joten se on jo nyt vapaa kaikista veroista. Ulkomaisen Evianin kivennäispitoisuus on tarkalleen 490 mg/litra, ja se on sen takia verovapaata, kun

taas Heinolan Vellamon kivennäispitoisuus on 630 mg/litra, ja se on verollista. Lienee selvä, ettei noin vähäistä kivennäispitoisuutta huomaa maussa eikä ilmeessä eikä vesillä ole toisistaan poikkeavaa vaikutusta ihmisten elimistössä.

Ramlösa pakataan Hartwallin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan kierrätettäviin pulloihin Suomessa. Perrieriä myydään kuitenkin hyvin vähäisiä määriä Suomessa, koska se ei ole ollenkaan vähittäismyynnissä. Lisäksi Perrier pakataan tavaramerkkinä toimivaan erikoispulloon, ja joista tuskin tullaan luopumaan.

Jako verottomiin ja verollisiin luonnon kivennäisvesiin on keinotekoinen, ja siitä tulisikin luopua. Kaikki luonnonkivennäisvedet tulisi kokonaan vapauttaa virvoitusjuomaverosta tasapuolisuuden nimissä. Verotuksen tuotto suhteutettuna muiden valmisteverojen tuottoon on häviävän pieni, mutta vero rasittaa kotimaisten luonnonkivennäisvesien hyödyntämistä. Hallitus on luovannut seurata juomapäällysteiden lisäverojärjestelmän toimivuutta ja järjestelmän mahdollisia muutostarpeita. Tässä voisi ryhtyä välillä muihinkin toimiin kuin seuraamiseen. Asiana asia on verraten pieni. Hallituksen harjoittama pidättyvyys kuuluu aikaan, jolloin hyödynnettäviä luonnonkivennäisvesiä ei ollut Suomesta löytynyt.

Arvoisa puhemies! Olen tehnyt tämän aloitteen, koska ainakin verojaostossa on paljon uutta voimaa. Toivon, että asiassa vihdoinkin edistyttäisiin.

Ed. N u r m i : Arvoisa rouva puhemies! Kannatan ed. Ihamäen tekemää lakialoitetta lämpimästi ja olen sitä mieltä, että lakia pitää pystyä muuttamaan, kun tilanne on näin selkeästi muuttunut, että me olemme löytäneet tällaisen vesilähteen. Näin pienet asiat meidän on kyettävä muuttamaan.

Puutun asiaan sen takia, että asun Päijät-Hämeessä ja Vellamolta ei voi välttyä, mikäli siellä asuu. Ostin myös mielenkiinnon vuoksi kyseistä vettä nähtyäni lakialoitteen. Ostin myös Evianvettä. Totesin, että hyvin on molemmat pakattu, mutta ranskalaiset osaavat jo paremmin esimerkiksi mainostaa omaa tuotettaan kirjoittamalla — muistaakseni se oli näin — pullon kylkeen ”pulloitettu suoraan lähteellä”, mikä tietenkin nostaa pulloitetun veden arvoa kuluttajan mielisä mitä todennäköisimmin. Tämä on korjattavissa myös Vellamon kohdalla.

Lahdessa työttömyys on liki 20 prosenttia ja Päijät-Hämeen alueella useissa kunnissa reilusti

yli 10 prosenttia. Sen vuoksi aloitteen sisältö tuli ottaa huomioon ja muuttaa lakia, koska laki-aloite tukee työllistämistä ja yrittämistä, ja hallitusohjelmakin tähtää työllisyyden kohentamiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

8) Laki poliisilain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 64/1999 vp (Tanja Karpela /kesk)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

E d. K a r p e l a : Arvoisa puhemies! Stakesin tutkimuksen mukaan Suomessa on meneillään toinen huumeaalto. Huumeiden käyttöön levisi Suomeen jo 60-luvulla, ja ensimmäinen aalto laantui 70-luvulla. Tällä vuosikymmenellä huumeiden käyttö on kuitenkin lisääntynyt tavalla, jota kukaan ei voi olla huomaamatta. Lehtien otsikot kirkuvat tämän päivän tilanteesta suurin kirjaimin. Kuinka kauan menee aikaa, ennen kuin me päättäjät ymmärrämme, että voittaaksemme toisen aallon huumesodan tarvitsemme uusia keinoja ja resursseja?

Toki tiedän, että ongelman ratkaisuun ei riitä pelkästään poliisilain muuttaminen. Lisäksi tarvitaan ennalta ehkäisevää työtä, tiedottamista, lisää hoitopaikkoja jne. Mutta koska tänään käsittelemme vain lakialoitetta poliisilain muuttamisesta, keskityn sen tuomaan uuteen mahdollisuuteen tuoda apua rikollisten, huumeiden myyjien ja välittäjien kiinnisaamiseen.

Lakialoitteessa esitetään poliisilain muuttamista siten, että huumausainerikosten, erityisesti huumausainekaupan, selvittämiseksi poliisille annettaisiin oikeus tehdä huumeiden valeostoja. Valeostolla tarkoitetaan poliisin toimimista huumeiden ostajana todisteiden keräämiseksi huumeekaupasta.

Erästä viikonvaihteen iltapäivälehdessä sai lukea pelottavan otsikon, jossa sanottiin: ”Huumesota on jo hävitty”. Teksti oli viimeinen hätähuuto päättäjille, jotka eivät suostu myöntämään, että Suomen ja erityisesti Etelä-Suomen huumeetilanne on räjähtänyt käsiin. Tilastot ker-

tovat kuitenkin karua kieltä. Yhä useampi suomalaisnuori tuntee henkilökohtaisesti huumeiden käyttäjän, ja heroini-kuolemat lisääntyvät hälyttävästi.

Opiatitriippuvaisten tuki ry:n puheenjohtaja Marja Bernatzki kertoo haastattelussa olevansa myös erityisen huolissaan hiv:n ja hepatiitin epidemiamaisesta lisääntymisestä pääkaupunkiseudulla. Hiv-tartuntoja on paljon enemmän kuin Kansanterveyslaitos on antanut ymmärtää, koska kaikki eivät uskalla mennä testeihin, kertoo Marja Bernatzki edelleen.

Arvoisa puhemies! Tämän päivän keskusteluissa tulee usein ilmi huoli siitä, että huumeiden tarjoajat löytyvät yhä useammin koulujen läheisyydestä. Vanhemmat, nuoret ja jopa alle kymmenvuotiaat lapset ovat kertoneet törmänneensä huumeidenmyyjään joko koulun läheisyydessä tai toveripiirissä. Onko oikein, ettei poliisilla ole tarvittavia oikeuksia esimerkiksi tällaiseen huumekauppaan puuttumiseen? Sallimmeko me sen, että tällaisten huumekauppiaiden syystä jopa alle kymmenvuotiaita lapsia on huumevieroituksessa puhumattakaan siitä, kuinka monta lasta menettämme, koska hoitoon ei pääse ajoissa tai hoitopaikkoja ei ole? Lapsi ei välttämättä ymmärrä, millaisista aineista on kysymys ja mitä niiden käytöstä seuraa.

Toinen kasvava ongelma on huumeikaupan kansainvälistyminen ja räjähtävä kasvu. Rajojemme yli tai maahamme tuodaan huumeita suuria lasteja erilaisten rikollisliigojen välityksellä. Päästäkseen tällaisiin rikollisliigoihin käsiksi tarvitsee poliisi uusia keinoja. Yhtä tällaista keinoa ehdotetaan lakialoitteessa poliisin valeosto-oikeuden sallimiseksi. Pitää muistaa, että huumeikauppaan puuttumalla ehkäistään myös muuta rikollisuutta, sillä huumeidenkäyttäjät rahoittavat käyttönsä 75-prosenttisesti rikoksia tekemällä. Todisteiden hankkiminen on huumeikaupasta äärimmäisen vaikeaa tavanomaisin keinoin. Siksi poliisille olisi annettava tavanomaisen rikollisuuden torjuntaan verrattuna poikkeuksellisia valtuuksia. Juuri tähän tähtää lakialoitteen mukainen valeosto-oikeus. Valeosto-oikeus ei olisi pysyvä poliisin oikeus, vaan siihen olisi lakialoitteen mukaan haettava aina poliisin ylijohdon lupa.

Arvoisa puhemies! Aikaisemmin asiaa käsiteltäessä tuli keskusteluissa ilmi pelko siitä, että valeosto-oikeutta saatettaisiin käyttää väärin huumekauppiaan oikeusturvaa loukaten. Mielestäni pelko on aiheeton. Eihän kukaan voi väittää, ettei huumekauppias huumeita myydessään

tietäisi olevansa laittomalla asialla. Yhteiskunnalla pitää olla järjestäytyneet keinot suojella itseään. Oikeusturvakysymyksen esilläpito on jo liiaksi lykännyt tämän välttämättömän oikeuden myöntämistä. Jos joku haluaa huumekauppiaiden oikeusturvasta keskustella, tulisi meidän samalla keskustella niistä lapsista ja nuorista, jotka elävät joka päivä maanpäällisessä painajaisessa. Kuka puolustaa heidän oikeusturvaansa? Voiko kymmenvuotiaalta vaatia, että hänen tulee olla vastuullinen huumeita ostaessaan?

Arvoisa puhemies! Erikoistutkija Juha Partasen ja Leena Metson Stakesille tekemän tuoreen tutkimuksen mukaan olemme 1990-luvun päättyessä keskellä huumealtoa, joka ei toistaiseksi osoita laantumisen merkkejä. Nyt on aika puuttua asiaan.

Valeosto-oikeuden valvonnan korostamiseksi lakialoitteessa esitetään, että ministeriön on annettava vuosittain kertomus eduskunnan oikeusasiamiehelle siitä, miten vuoden aikana valeosto-oikeutta on käytetty. Sisäasiainministeriö valvoisi tässä pykälässä tarkoitettujen toimenpiteiden suorittamisessa.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunta hyväksyy lakialoitteen poliisilain muuttamisesta, jotta yhteiskunnalla olisi paremmat mahdollisuudet suojella itseään ja vastata kasvavaan huumeakauppaan.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karpelan aloite on erittäin hyvä ja liittyy siihen työhön, jota jo viime vaalikaudella eduskunnassa pyrittiin tekemään, mutta tulokset olivat todella vaatimattomat. Opposition taholta kovisteltiin hallitusta moineen kertaan, että pitäisi olla voimakkaampia toimia huumeongelman ratkaisemiseksi ja ennen kaikkea nuorten suojelemiseksi ja hoitoon ohjauksen ja hoitopaikkojen lisäämiseksi, mutta tulokset olivat todella laihat.

Toivon aloitteelle nopeaa eteenpäin menoa ja myös positiivisempaa lopputulosta kuin viime hallituskaudella.

P u h e m i e s : Pyydän muistuttaa arvoisia edustajia siitä, että vastauspuheenvuoro ei ole kannatuspuheenvuoro, vaan vastauspuheenvuorossa täytyy tuoda esille jotakin uutta, vastauspuheenvuoronaista.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että ed. Karpela ja eräät muut edustajat ovat tehneet lakialoitteen poliisin huumeiden va-

leosto-oikeudesta, sillä asiahan on äärimmäisen vakava. Luemme lähes päivittäin tiedotusvälineistä huumeausainekaupan lisääntymisestä ja huumeiden käytön lisääntymisestä, ilman että asialle on voitu tehdä mitään.

Muistaakseni myös oikeusministeri ilmoitti kyselytunnilla, että hallitus valmistelelee vastavaa esitystä.

Toisaalta perinteiseen länsimaiseen oikeustajuun kuuluu myös periaate, että rikolliset saadaan kiinni kauniisti sanottuna ilman juttamista, joten esityksessä mielestäni jokin etökkii. Kun ennen pitkää Suomessa on varmasti edettävä siihen suuntaan kuin lakialoitteessa esitetään eli valeostot sallitaan, luvan myöntäjänä ei mielestäni voi olla poliisiviranomainen, jolloin luvan myöntäjä myöntäisi itse itselleen luvan asian tutkimiseen.

Kun viime vaalikaudella käsitelimme poliisin puhelinkuuntelu-oikeutta ja sen laajentamista, lähtökohdaksi tuli, että lupaa ei voi myöntää poliisi itse itselleen. Lähtökohtana oli siinäkin, että oikeuden on lupa myönnettävä. Myös valeostoissa aikanaan, kun asia tulee lain muotoon, on lähtökohtana oltava se, että oikeus tutkii ensin edellytykset luvan myöntämiseen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä laki tulee tietävästi hallituksen esityksenä tämän eduskuntakauden aikana, ehkä aivan lähiaikoinakin, ja se on hyvin tervetullut.

Olen itsekin useita vuosia vienyt rinnakkain valeosto-oikeutta ja toisaalta niin sanottua soluttautumista, joka merkitsee sitä, että poliisi soluttautuu rikollisjärjestöihin tietojen saamiseksi rikostutkinnallisissa tarkoituksissa. Soluttautuminen ja valeostot ovat sellaisenaan kuin sisar ja veli. Nehän kulkevat tietyllä tavalla käsi kädessä. Valeostot edellyttävät aina jonkin tyyppistä, tietyn asteista soluttautumista rikollisjärjestöihin. Nämä ovat erinomaisen hyviä asioita, ja tällä tavalla on toimittava.

Haluan kuitenkin rehellisyyden nimissä huomauttaa siitä, että on olemassa aina oma vaaransa, jota olemme voineet katsella amerikkalaisista salapoliisi- ja rikossarjoista. Se on samaistuminen rikollisiin. Toisin sanoen henkilö, myös poliisimies, joka pitkään oleilee rikollisjärjestöissä ja suorittaa valeostoja ja soluttautumista, ei hetken kuluttua enää tiedä, kummalla puolella oikein olisi. Suomalainen poliisimies tietysti tämän asian pystyy hallitsemaan, mutta joka tapauksessa tämä vaara on olemassa vähän samalla tavalla kuin oli aikanaan Tukholma-ilmio, kun tavalli-

set ihmiset olivat jonkinlaisina panttivankeina vankien kanssa muutaman päivän ja olivat sitten jo hyvin suopeita ja positiivisia vangeille. Mikä Tukholma-syndrooma tämä lienee ollutkaan.

En tarkoita, että tämä estäisi lain eteenpäin viemistä, mutta kaikissa asioissa täytyy kiinnittää huomiota myös asian varjoisaan puoleen, joka pitää huomioida lainsäädäntöä tehtäessä.

Ed. Keränen: Arvoisa rouva puhemies! Huumeet ovat erittäin vakava terveydellinen ja yhteiskunnallinen ongelma. On lääketieteellinen tosiasia, että huumeet vaikuttavat ihmisten aivoihin, kukin omalla tavallaan, ja vaikutus sitten aiheuttaa erilaisia mielihyvän tuntemuksia, joita käyttäjä haluaa yhä enemmän ja yhä lisää.

Huumeitten aiheuttamia sairausoireita voisin kuvailla vaikka vuorokauden; lääkärinä nämä ovat minulle tuttuja. Riippuvuus saattaa syntyä jo muutamasta käyttökerrasta. Tiedämme myös, että huumeitten kauppiaat pyrkivät jatkuvasti laajentamaan käyttäjäpiiriä kauppaamalla huumeita yhä nuoremmille, nimenomaan meidän lapsillemme, ja nimenomaan siksi, että huume-kaupalla on saatavissa valtavat verottomat voitot.

Kun huumeista riippuvainen haluaa välttämättä huumeita, rahat niihin on hankittava tarvittaessa vaikka rikollisella toiminnalla, kuten edellä ed. Karpelan puheenvuorosta kuulimme. Tästä taas seuraa monenlaista turvattomuutta yhteiskuntaan, meille ihan tavallisille kansalaisille ja kadun tallaajille.

Kaiken kaikkiaan huumeet ovat niin vakava uhka terveelle suomalaiselle tulevaisuudelle, että kaikki moraalisesti kestävä keinot tulee käyttää huumeitten torjumiseksi. Toki tarvitsemme huumeitten torjumiseksi myös paljon muuta hoitoon ohjauksesta ja ennalta ehkäisystä lähtien.

Toivon, että ed. Karpelan lakialoite etenee nopeasti.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tässä on merkittävästä asiasta ja aloitteesta kysymys. Oikeastaan, kun olen tätä miettinyt, vaikka yhtenä allekirjoittajana olenkin, tässä puhutaan valeostoista ja soluttautumisesta, mutta mielestäni otsikon pitäisi paremmin olla "Lakiehdotus yhteiskunnalle vaarallisten rikosten selvittämisestä ja ennaltaehkäisystä", jolloin se olisi kovempi ja laajempi kaiken kaikkiaan.

En yleensäkään ymmärrä koko tämän huumeuskysymyksen ympärillä sitä hyssyttelyä, jota suomalainen oikeuslaitos harrastaa, ja sitä kautta

konniin oikeusturvaa. Siihen liittyy yhtenä asiana jo ilmaisten neuojen jako. Kohta jaetaan ruis-kuja, ja muuta ei puutu enää kuin aineet niitten sisältä.

Tämä on niin vakava asia ja ongelma, että ellei tämä eduskunta kykene siihen ottamaan kantaa, olen aivan varma, vaikka alkiolainen keskustaryhmä nyt tästä poistuikin, ettei poliisipuoli tietysti siihen kykene missään muodossa, koska se on niin kiiwaasti sidottu säädöksiin, jotka estävät, ja lakimiehet löytävät sieltä sellaiset rajoitteet, että ei voida tehdä, ei voida kiihottaa, ei voida toteuttaa.

Tässä on yksi semmoinen perimmäinen asia, joka noin erittäin vahvasti käy kaikkeen koko tähän yhteiskuntaan ja yrittämiseen kiinni. Kun oli kysymys äsken tästä, että on lausunto tai kannanotto, että ehkä huume rikollisin keinoin hankitaan, niin kyllä väitän, että se on aina kaikissa tapauksissa rikollisin keinoin ja yrittäjä maksaa.

Toivon, että tämä lakiehdotus etenee nopeasti ja tämän eteen tehdään kaikki voitava. Muuten tämä yhteiskunta lahoaa suorastaan meille käsiin.

Ed. K a l l i o : Rouva puhemies! Meidän on aika saada Suomen poliisin käytössä olevat rikoksentorjuntakeinot yleiseurooppalaiselle tasolle. Tässä mielessä ed. Karpelan lakialoite on tärkeä, perusteltu ja ajankohtainen. Toki odotan asiasta kyllä myös hallituksen esitystä lähiaikoina.

Eräiden arvioiden mukaan vain noin 5 prosenttia huumausainerikoksista tulee poliisin tietoon. Huumausainerikollisuudessa onkin paljolti kyse piilorikollisuudesta. Poliisille ei tule tietoa tapauksista, vaan tekijät on paljastettava itse, ja yleensä tällainen rikosvyöhyt paljastuukin jonkin toisen rikoksen yhteydessä.

Tässä järjestäytyneessä huumausainerikollisuudessa ovat mukana ainakin aineita maahan toimittava organisaatio, tukkuporras, ylempi myyntiporras ja katutason myynti. Juuri tämä porras tekee rikosten selvittämisen ja välittäjien löytämisen poliisille hyvin vaikeaksi. Usein käykin niin, että vain yksittäiset käyttäjät jäävät kiinni eivätkä he oman henkilökohtaisen turvallisuutensa takaamiseksi uskalla paljastaa, kuka huumeita heille on myynyt. Uhkailulla ja tarvittaessa väkivallalla suljetaan suut tehokkaasti.

Huumausainerikollisuus ja erityisesti törkeä huumausainerikollisuus ovatkin yleisimpiä ja nopeimmin lisääntyneitä ammattirikollisuuden

muotoja myös Suomessa. Tämän takia meidän pitäisi vihdoinkin ja nopeasti saada Suomessakin rikoksentorjuntakeinot vastaamaan todellakin tätä yleiseurooppalaista tasoa.

Ed. M. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevalla lakialoitteella tähdätään siihen, että poliisit saisivat lisää toimintaedellytyksiä huumausainerikosten tutkintaan ja selvittämiseen. Huumausainerikollisuus luo uutta rikollisuutta, ja kun ei nykykeinoin kyetä saamaan rikollisuutta hallintaan, on perusteltua, että poliisille myönnetään rajattu mahdollisuus solutautua ja ostaa huumausaineita valeostoina.

Huumausaineongelma on räjähtänyt käsiin viimeisen neljän vuoden aikana. Viime kaudella, kun tässä salissa kysyin silloiselta sisäministeri Enestamilta, mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä kasvavan huumausaineongelman torjumiseksi, niin vastaus oli yksiselitteinen: meillä ei ole tällä hetkellä erityistä huumausaineongelmaa. Tämä päivänä näissä puheenvuoroissa, joita tässä salissa on esitetty, se on yksiselitteisesti todettu ja hyväksytty: ongelma on olemassa, ja nyt tarvitaan laajat toimet ongelman kitkemiseksi ja yhteiskunnan palauttamiseksi normaalijärjestykseen.

Ed. O i n o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva aloite, jonka ensimmäinen allekirjoittaja on kansanedustaja Tanja Karpela, on erittäin ajankohtainen. Huumeongelma on nopeasti pahentunut. Se on ryöstäytymässä järjestäytyneen yhteiskunnan valvonnasta. Tämän vuoksi kaikki ne toimet, joilla järjestäytynyt yhteiskunta ja sen virkavalta voivat kitkeä huumeongelmaa, on nopeasti etsittävä. Siksi tämä kyseinen valeosto-oikeus on pikaisesti saatava. Samalla on lisättävä poliisille, tullille ja rajavartiolaitolle huumekoiria ja kaikkea muutakin toimintaa on tehostettava, jotta huumeitten maahantulo saadaan estettyä. Toivon aloitteelle nopeaa ja myönteistä käsittelyä.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa puhemies! Pidän ed. Karpelan aloitetta tarpeellisena ja iloitsen siitä, että hän on nostanut tämän tärkeän asian esiin. Vaikka hallitus on tietävästi ja toivottavasti piakkoin tällaisen vastaavan esityksen antamassa, niin on hyvä, että asiaa pidetään esillä.

Huumerikollisuushan on todellakin kasvanut ja lisääntynyt koko 90-luvun ajan, mutta aivan erityisesti vuodesta 95 lähtien. Ihmettelenkin sitä, että Lipposen ensimmäinen hallitus ei herän-

nyt ajoissa tähän todellisuuteen eikä reagoanut rikollisuuden kasvuun. Huumepoliisin valtuuksien lisäämisestä kyllä puhuttiin paljon koko viime kauden ajan. Tehtiin aloitteita ja erilaisia kysymyksiä ja aina vastaukseksi saatiin, että poliisin valtuuksien lisäämistä selvitetään, ilman että saatiin mitään konkreettista aikaan. Muistutan vielä, että muissa Pohjoismaissa huumepoliisilla on jo useiden vuosien ajan ollut mahdollisuus sekä valeostoihin että soluttautumiseen.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Tämä on niin tärkeä aloite, että sitä on paikallaan saatella muutamalla ajatuksella, varsinkin, kun eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa kuultiin valtion tarkastuskertomuksen yhteydessä huumeasioista. Eduskunnassa on tehty ponsiesitys siitä, että pitäisi perustaa erityinen poliisin huumeyksikkö. Tulimme vakuuttuneiksi siitä, että välttämättä tällaista erillistä yksikköä ei tarvita, mutta monta muuta lajia tarvittaisiin, jotta tämä toinen huumeaalto, joka Suomen yli on pyyhkimässä, saataisiin aisoihin.

Huumeiden tarjonta ja käyttö on lisääntynyt selvästi 1990-luvulla. Suuntaus näkyy varusmiesten, koululaisten ja koko väestönkin erilaisissa kyselytutkimuksissa. Nyt meillä on käytettävissä tuore Stakesin tutkimus, jonka mukaan kovien huumeiden käyttäjien määrä on kasvanut pääkaupunkiseudulla kahdessa vuodessa noin 40 prosenttia. Käyttäjää vuonna 1997 oli reilut 5 000 koko maassa; tällä hetkellä noin 12 000:n voidaan ajatella nauttivan amfetamiinia tai opiaatteja, kuten termi kuuluu tämän selvityksen mukaan.

Meillä oli kuultavana muun muassa Helsingin huumerikossyksikön johtaja Selin, joka totesi sen, että jos puhutaan resursseista, tarvittaisiin huumerikollisuuden torjuntaihin 200 uutta poliisinvirkkaa. Näin ollen tämä on myöskin erityisesti resurssikysymys, ja eduskunnan tulisikin nyt lisätalousarvion yhteydessä tähän puuttua. Mutta tämä on myös lainsäädäntökysymys, ja silloin ehkä kiireellisimpänä onkin juuri tämä asia, jota ed. Karpelan ja muiden aloitteessa esitetään, että poliisille annettaisiin oikeus tehdä huumeiden valeostoja.

Tämä ongelma liittyy myöskin vankiloihin ja niiden toimintaan. On iso ongelma se, että vankiloissa voidaan valmistella tai jopa harjoittaa ammattimaista huumerikostoimintaa. Tämä vaatii kyllä voimakasta tarttumista tähän kysymykseen. Näkisinkin, että juuri kolmella tasolla pitäi-

si edetä: lakimuutoksilla, joita tässä aloitteessa esitetään, poliisien resursseja selkeästi lisäämällä tähän työhön ja sitten vankilaongelmaan puuttamalla.

Kun sanotaan, että meillä ei ole varaa lisätä poliiseja, kyllä on selvä, että tämä huumeongelma maksaa yhteiskunnalle todella paljon. Jos se nyt riistäytyy käsistä, nämä kymmenet miljoonat tai sata miljoonaa tai kaksisataa miljoonaa, joita tarvittaisiin resurssien lisäämiseen poliiseille, ovat aivan pieni summa sen suhteen, mitä yhteiskunnalle tämä ongelma tulee paitsi inhimillisenä kärsimyksenä myös todella taloudellisina menetyksinä merkitsemään.

Hallitusohjelmassa on vähän samantapainen asia kuin tässä esitetyssä aloitteessa, mutta tämän lakialoitteen pohjalta olisi nyt eduskunnassa mahdollisuus tarttua tähän asiaan ja edetä niin, että poliisille annettaisiin välineitä taistella huumeaaltoa vastaan.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Minäkin tulin tänne oikein puhujakorokkeelta puhumaan, kun tämä huumeongelma on sen verran laaja, että on vähän ehkä harhaanjohtavaa keskustella siitä vain yhden tempun alassa.

Mitä tulee tähän valeostoon, tuntuu tietysti aika luontevalta, että jos joku tuolla kadulla myy vaikkapa heroïinia, poliisi voi käydä ostamassa häneltä ja tällä tavalla saada hänet kiinni. Tällaisessa tapauksessa valeosto voi olla hyvinkin perusteltu, mutta tässä aloitteessa ei rajata tätä valeosto-oikeutta millään tavalla. Ja tavallaan taas ei ole kovin perusteltua se, että poliisit menevät rautatieasemalle ja katsovat, ketkä ovat lähdössä interrailmatkalle, ja sitten sirkeäsilmaiselle interrailmatkailijalle sanotaan, että jos käyt Amsterdamissa, tuopas minulle pari grammaa kannabista sieltä. Sitten tällä tavalla henkilö, joka ei ole aikonut tehdä yhtään mitään, tavallaan houkutellessaan tähän. Ehkä ihan tämmöiseen ei mentäisikään, mutta ulkomailla on olemassa tapauksia, joissa poliisi etsii taloudellisissa vaikeuksissa olevia ja tavallaan houkuttelee heidät semmoiseen huumebisnekseen, jota he eivät omasta aloitteestaan tekisi lainkaan. Olen aivan vakuuttunut, että tämä lainsäädäntö on tehtävissä sellaiseksi, että tällainen houkuttelu huumebisneksien esteetään ja että toimittaisiin ainoastaan esimerkiksi sillä tavalla, että oston on tapahduttava välittömästi, jolloin voidaan siis houkuttella myyjäksi vain sellainen, jolla sattuu tämä aine olemaan mukana. Silloin häntä ei huumebisneksien

seen houkutellessa, vaan hän aikoo tehdä sen itsekin.

Joka tapauksessa tässä kannattaa olla hyvin varovainen. Sama koskee soluttautumista, jossa täytyy olla sellaiset rajat, että poliisi ei saa tässä soluttautumisessa katalysoida rikollisuutta. Todettakoon muuten, että rikollisjengeihin soluttautuminen voisi olla paljon tehokkaampaa talousrikollisuuden suhteen kuin huumerikollisuuden suhteen. Poliisi voisi värvätä muutaman pankinjohtajan tai muita sellaisia katsoakseen, ketkä ovat aikeissa tehdä talousrikoksia, mutta se voisi olla huomattavasti tehokkaampaa.

Olen samaa mieltä keskustelussa, että nyt meillä tällä kertaa huumeongelma alkaa olla aika vakava ja pelottava. Kun on ainakin 30 vuotta puhuttu, että huumeongelma kaatuu päälle — vaikka se on Suomessa ollut hyvin vähäistä näihin päiviin asti — sitä ei tietysti, niin kuin sadussa henkilöä, joka aina teki susihälytyksen, enää uskottu, kun susi todellakin tuli. Näin tässä on vähän käynyt.

Tämän lainsäädännön suhteen minusta meillä on selvä ongelma, että meillä samassa laissa ovat varsinaiset kovat huumeet ja sitten vähemmän kovat huumeet, siis myös aineet, jotka ovat alkoholia vaarattomampia. Silloin tavallaan tuntuu ikävältä antaa sellaista lainsäädäntöoikeutta, joka todellakin on kovien huumeitten suhteen erittäin perusteltua, tällaisten huumeiden kohdalla, jotka ovat enemmän kulttuurikysymys ja jotka eivät ehkä Suomen lainsäädäntöön sovellu tai suomalaiseseen elämänmuotoon sovellu mutta eivät ole yhtä vaarallisia kuin nämä kovat huumeet.

Tämäkin ero meidän pitäisi pystyä sitten tekemään, jos alamme tehdä kovempaa lainsäädäntöä. Mutta valitettavasti minä en oikein usko, että kontrollia koventamalla huumebisneksien ongelma saadaan pois päiviltä. Ensinnäkin tämäkin keino tehoaa hierarkkisissa systeemeissä vain niihin katukauppiaisiin, jotka usein ovat aineiden käyttäjiä itse ja jotka tavallaan ovat sillä tavalla desperadoja, että ottavat kiinni joutumisen riskin. Huumebisnes voi tuhlata jälleenmyyntiorganisaatiota kuinka paljon tahansa, koska sitä on helppo synnyttää lisää. Tällä ei päästä siihen varsinaiseen suurrikollisuuteen käsiksi ollenkaan.

Meillä Suomessa vaikein huumebisneksen ongelma on vankiloissa. Se tuottaa hieman pessimismä sen suhteen, kuinka paljon kontrollia koventamalla voidaan huumebisneksien ongelmista päästä eroon, koska jos vankiloissa kontrolli ei ole tar-

peeksi suurta, niin minkälaista sen sitten oikein pitää koko yhteiskunnassa olla, jos vankiloissa olot ovat liian vapaat.

Tässä suhteessa meidän pitäisi paljon enemmän pohtia myös sitä, mitkä ovat ne keinot, jotka tekevät huumausainerikollisuudesta vähemmän kannattavaa. Voi olla, että suomalainen huumerikollisuuden edessä aika vanhanaikaista, sillä pitäisi miettiä myös sitä, millä tavalla saadaan tämä ala kannattamattomaksi. Kontrollin koventamisessa on se vika, että vaikka se saa aikaan sen, että ehkä 10 prosenttia näistä aineista saadaan kiinni, jos oikein kovenetaan, saadaan ehkä 15 prosenttia, sen 85:n tai 90 prosentin osalta, jota ei saada kiinni, hinnat vain nousevat ja toiminta muuttuu koko ajan kannattavammaksi, mitä enemmän kontrollia lisätään.

Meillä sitä kannattavuutta lisää erityisesti se, että yhteiskunta suhtautuu erittäin nuivasti huumausainekoukkuun jääneisiin ihmisiin. Heille ei anneta apua, heille ei anneta hoitoa ja heiltä kielletään korvikehuumeet, metadonihoidot tai muu semmoinen. Tällä tavalla saadaan aikaan se, että huumausainebisneksellä on varma asiakaskunta, jonka tavallaan on hankittava itselleen rahaa rikollisuudella tai huumeita myymällä. Tällä tavalla saadaan aikaan lumipallo, joka vain vyöryy ja vyöryy.

Kun eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta oli Espanjassa käymässä, jossa on aivan oikea huumausaineongelma tai selvästi vakavampi kuin Suomessa, siellä todettiin, että korvikehuumeiden tai korvikehoidon antaminen on ollut tehokkain tapa myös rauhoittaa katukuvaa, poistaa huumausainerikollisuus ja samalla vähentää aineiden leviämistä, koska poistetaan intensiivi tavallaan tai poistetaan näiden asiakkaiden riippuvuus kauppiaista.

Viimeiseksi meidän kannattaa tehdä itsellemme rehellinen kysymys, miksi olemme huumausaineongelmasta huolissamme. Senkö takia, että se tuottaa terveyshaittoja? Jos terveyshaitta olisi ainoa syy, meillähän alkoholikysymys on suurin piirtein sata kertaa suurempi terveysongelmana kuin kaikki laittomat huumeet yhteensä ja lisäksi me olisimme tietysti aika huolestuneita kaiken maailman tinnerihaistajista ja liimanimppaajista, koska se on myös tapa tuhota itsensä, mutta kun se ei tuota huumausainerikollisuutta, se ei ole yhtä vaarallista. Tosiasiassa se syy, minkä takia huumausainerikollisuus ja huumausaineet ovat vaarallisempi tapa tuhota itseään kuin alko-

holi tai liiman haistelu, on siinä, että se tuottaa rikollisuutta, sitä, että hankkiakseen rahaa huumeiden hankkimiseen ihmisten täytyy tehdä kaikkea päätöntä, ja juuri sen takia meidän tulisi huumeiden torjunnassa miettiä ehkä vähän modernimpeja keinoja ja katsoa, miten muualla Euroopassa on toimittu.

Ed. Viikuna: Arvoisa rouva puhemies! Hyvin ideaalia puhetta ed. Soininvaaralta. Maa-ilma olisi jo valmis, jos se olisi näin idealistinen kautta linjan.

Tässä maassa on rikolliset monesti suojeltu paremmin kuin rikoksien uhrit. Tämä on yksi niistä asioista, jotka myös tavallaan heijastavat tätä vallitsevaa käsitystä.

Minä olen hyvin syvästi samaa mieltä ed. S. Lahtelan kanssa, että tämä yhteiskunta lahoaa käsiin, ellei huumausaineongelmalle todella tehdä jotain merkittävää. Tätä ongelmaa vastaan on julistettava sota. Kuten tiedämme, sodassa ja rakkaudessa kaikki keinot ovat sallittuja.

Kannatan lämpimästi poliisin valeosto-oikeuden mahdollistamista. Ed. Karpelan esitys on erittäin hyvä ja lämpimästi kannatettava.

Ed. Hysäslä: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Soininvaara suhtautui hyvin skeptisesti kiristyksen, jos mietitään huumausainerikollisuuden estämisen sellaisia muotoja, että näitä säädöksiä kiristettäisiin. Itse olen toista mieltä. Tällainen tiukennus on yhteiskunnan signaali ja varoitusmenpide, osoitus siitä, että me välitämme näistä asioista ja että yhteiskunta haluaa suojella ja suojautua myös tällaiselta huumausaineiden käyttäjiin liittyvältä rikollisuudelta. Tämä on yksi puolustuskeino, että tiukennetaan säädöksiä.

Meillä on ollut mielestäni liian liberaali vankeinhoitopolitiikka nimenomaan huumeekysymysten yhteydessä. Tuntuu aika kummalliselta, että vankiloihin täytyy erikseen rakentaa huumeettomia osastoja. Eikö koko vankilan tulisi olla huumeeton? Meillä on ollut liian vaikea vankilohenkilökunnalle, käytännössä on tehty mahdolliseksi, tarkistaa sisäisesti lomalta palaavia vankeja jnp. Tällaiseen pitää olla keinot, jotta pystytään vankiloissa estämään huumeiden käyttö ja huumeiden kauppa ja ammattimainen rikollisuus, kun sieltä johdetaan vielä ulkopuolella olevaa huumeakauppaa kielletyillä kännyköillä. Näin voi kysyä, missä menee meidän vankeinhoitopolitiikkamme, mutta nyt olen ilokseni saanut todeta, että siellä on tulossa myös tiuken-

nuksia ja varmaan ehkä jatkossa pystytään paremmin näitä asioita valvomaan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Varasti huumeongelma on yksi vakavimpia, mitä yhteiskunnalla tällä hetkellä on.

Omalta kohdaltani haluaisin todeta, että kaakkoinen Suomi on eräs tällainen polttopistealue monestakin syystä, muun muassa yhä aktiivisemmaksi tuleva heroiniikäytävä Pietarin suunnalta Suomeen on syy siihen. Paljon on myös negatiivisia asioita koettu, joita on ollut myös valtakunnan julkisuudessa ja jotka liittyvät huumeiden käyttöön Kaakkois-Suomessa.

Mutta, puhemies, ed. Soininvaaran esittämät käsitteet ovat myös sellaisia, jotka on hyvä ottaa huomioon. On aivan selvää, että poliisi tarvitsee tiettyjä lisävaltuuksia, kuten tietojen saannista huumausainerikoksista lakialoitteessa 64 todetaan. Mutta kun katsomme hallituksen ohjelmaa, jossa todetaan, että poliisin voimavaroja lisätään ja vahvistetaan toimintaedellytyksiä estää huumarikollisuutta, selvittää talousrikoksia sekä ehkäistä järjestäytyneitä rikollisuutta, asia on myös hallituksen agendalla. Sieltä on syytä odottaa myös, niin kuin on todettu, hallituksen esitystä, joka toivon mukaan on myös voisi sanoa yksityiskohtaisempi ja enemmän hallittavissa kuin ed. Karpelan sinänsä oikean suuntainen esitys.

Mutta lopuksi, arvoisa puhemies, kysymys ei ole vain poliisin voimavaroista. Kysymys on myös koko yhteiskunnan projektista. Koulut, perheet, sosiaali- ja terveydenhoito, kouluterveydenhoito jne., kaikki tässä yhdessä ovat mukana vaikuttamassa.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Kun kuunteli ed. Soininvaaran puhetta, se on tältä vanhalta planeetalta, missä ei tätä asiaa ole tajuttu eikä nähty. Täytyy sanoa, että jos en olisi itse henkilökohtaisesti kuullut ja minulle olisi se rautatieasemalla kerrottu, olisin sanonut, että Suomen eduskunnassa ei voi tämmöistä puheenvuoroa vanha, kokenut edustaja käyttää. Se tuntui ja vaikutti niin utopistisen ihmeelliseltä.

Valitettavasti minulla ei ole henkilökohtaista kokemusta huumekaupasta, mutta sen perusteella, mitä olen kuullut, olen vakuuttunut siitä, että siinä on käyttäjätaso, jotka ovat näitä kurjia, jotka ovat huumekoukkuun joutuneet, jotka ryöstävät sitten liikkeenharjoittajat ja vanhat mummut, millä he rahoittavat tämän asian. Sitä on kauppiastaso, johon poliisi saattaa nipin

näpin päästä ehkä käsiksi. On tukkukauppiastaso, ja sen yläpuolella on todellinen mafia, mihin ei millään keinoin päästä kiinni eikä löydetä, eivätkä kynnet riitä sinne. Niin kuin aikaisemmin jo sanoin, toistan, että kaikki keinot, joita vain suinkin voidaan tämän asian eteen käyttää, on lainsäädäntöteitse taattava sinne mukaan.

Oikein hyvältä tuntui, kun ed. Hyssälä kertoi, että tähän on puututtu ja vankeinhoitolaitoksessa ollaan korjaamassa tätä asiaa. Mutta ihmeellisesti kyllä tuntuu, kun lakivaliokunta kävi Riihimäen keskusvankilassa ja siellä esiteltiin suurena uutuuksena ja erinomaisena asiana, jonka he ovat keksineet, päihdevapaa osasto. Jos näin on, tässä maailmassa tehtävää riittää.

Rouva puhemies! Toivon, että tässä eduskunta terästyy ja tekee todellisia lakeja tämän asian korjaamiseksi.

Ed. M. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Useaan eri otteeseen on jo sivuttu ed. Soininvaaran puheenvuoroa. Nykyinen huumausainerikollisuus on edennyt siihen pisteeseen, että siihen eivät enää vanhat eivätkä pehmeät keinot auta, vaan sitä on alettava käsitellä vähän kovakouraisemmin. Rikoslaisissa on skaalaa. Tuomioita voidaan antaa, mutta meillä takavuosina on ollut pehmeä politiikka vankeinhoitopuolella niin kuin rangaistuksenannossakin, minkä seurauksena on tullut tilanne eteen, että vankila ei enää pelota, kun sinne harvoin joutuu, ja jos sinne joutuu, siellä saa tehdä, mitä haluaa.

On perin ihmeellistä, että vankilan muurien sisäpuolelta voidaan johtaa huumausainerikollisuutta niin kuin muutakin rikollisuutta niin, että se yleisesti tiedostetaan. Sodan aikana oli johtokeskuksia. Tänä päivänä ne ovat pienemmässä muodossa, kännykän muotoon rakennettuja. Kun ei voida yksilön suojan nimissä suorittaa tarkkaa puhelinliikenteen seurantaa, näin ollen viranomaiset ovat voimattomia. Siksi tulee harkita puhelinliikenteenkin seurantaa, jos ei tämä valeostoasia riitä.

Ed. V a n h a n e n : Arvoisa puhemies! Minäkin pyysin ed. Soininvaaran puheenvuoron kuuluttani puheenvuoron. Siinä oli juuri niitä samoja verukkeita, joita viime vuodet on kuultu, joiden osalta on sanottu, että asiaa selvitetään ja esitystä ei eduskuntaan ole saatu. Hän puhui siitä, että annettaisiin oikeus myös alkoholia vaarattomampien huumeiden myynnin valvontaan. Luulen kuitenkin, että jos poliisin ylijohdo päättää

siitä, mihin poliisin voimavaroja käytetään, se osaa myös arvioida, kannattaako näitä valtuuksia käyttää mainittuihin tapauksiin.

Samoin ed. Soininvaara kritisoi sitä, että tämä lakiesitys ei kuitenkaan sitten tavoita suurrikollisia. Saattaa olla niin, mutta ei se myöskään estä suurrikollisten tavoittamista. Minusta tällä lakiesityksellä on kaksi erityistä vaikutusta. Sillä varmastikin saataisiin kiinni ja tavoitettaisiin jakeluketjusta osa myyjistä ja sitä kautta saataisiin todisteita huumerikollisuudesta ja myös todistajia. Varmasti toinen merkitys on myös jossain määrin ennalta ehkäisevä. Kun on tieto — ja tämäkin on taidettu jo tässä salissa sanoa — ja pelote siitä, että ostaja saattaa ollakin viranomainen, se osaltaan nostaa myös myynnin kynnystä.

Jos haetaan modernimpia keinoja, niitähän toki saa hakea, mutta hyvä varmaan on ottaa niitäkin keinoja käyttöön, joita muualla maailmassa on käytetty suurrikollisten tavoittamiseen. Ehkä pitää käyttää myös soluttautumista, mutta sen osalta varmastikin kynnys on paljon korkeammalla, koska siihen luonnollisesti sisältyy myös poliisin henkilökunnan kannalta tavatoman paljon suurempia riskejä silloin, jos lähdetään kuukausien ajaksi soluttautumaan johonkin rikollisjoukkoon. Sellaisen menetelmän käyttöön ottamisessa varmastikin kynnys on huomattavasti korkeammalla, mutta minusta sekin oikeus pitäisi olla, ja poliisi itse arvioi sitten, ottaako sitä valtuutusta käyttöön.

Ed. E. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Karpelan aloite on sillä tavalla hyvä, että tämä pitäisi saada käytäntöön. Minusta tässä on vahvimpana argumenttina se, mitä ed. Vanhanen totesi viimeksi siitä, että tämä olisi ennalta ehkäisevä reaktio, jos tällainen on käytössä, koska silloin ainakin tarjonta on huomattavasti varovaisempaa. Moni myyjä miettii hyvin tarkkaan, kun ei oikein naamasta tiedä, vaan siellä voi olla vaikka minkä näköinen valeostaja paikalla, myykö ollenkaan. Se takia se on minusta vahva signaali siihen suuntaan, että kuka hyvänsä voi olla viranomainen silloin, kun on ostamassa huumetta.

Mutta aikaisemminkin on puhuttu siitä, millä tavalla yleensä huumeet tai muut huumaavat aineet voitaisiin eristää vankiloiden sisällä. Olen itsekin käynyt yhdessä vankilassa katsomassa. Tuntuu aika ihmeelliseltä, kun kysyin, miten yleensä huumeet ja alkoholi voivat tulla seinien sisäpuolelle, kun kuitenkin käydään jonkin kopin läpi siellä, mutta ihmisiä ei tarkasteta. Eivät-

hän vankilat voi olla sellaisia lepokoteja, että siellä voi elää ihan vapaasti. Vankila on vankila, ja sen rangaistustarkoitus on määrätynlainen. Yhteiskunnan on luotava sellaiset pelisäännöt, että sinne ei voi luvatta viedä mitään. Jopa vierailijoiden pitäisi olla sillä tavalla tarkastettuja, että he eivät voi viedä sinne mitään sellaista, mikä sinne ei kuulu.

Sen takia odotan, että valiokunta nyt toivon mukaan paneutuu lakialoitteeseen asiallisesti. Jos valiokunta ei saa tästä mietintöä aikaan ja lainsäädäntöä, odotan, että eduskunta tekisi tämän tyyppisiä toimia, joita tässä esitetään.

Ed. S e i v ä s t ö : Arvoisa puhemies! Laki-aloite on tärkeä siinäkin mielessä, että suomalaisella poliisilla olisi riittävät toimintavaltuudet ja sitä myöten signaali Suomesta muualle välittyisi sellaiseksi, että täällä halutaan torjua ja tukkia salakuljetusreitit. Mehän olemme EU:n jäseniä ja vastaamme tästä kolkasta, mihin myös ed. Tiusanen viittasi. Tällä hetkellä aika moni reitti kulkee entisen Neuvostoliiton alueiden kautta Suomeen ja Suomesta eteenpäin. Suomen maineelle ei ole kovin imartelevaa, jos olemme tällainen salakuljetusreitti. Se vaikuttaa mahdollisuuksiimme muissa asioissa ja maineeseemme maailmalla.

Toinen asia, johon haluaisin kiinnittää huomiota, on se, että meidän tulisi saada kaikilla tahoilla asenne muuttumaan kielteisemmäksi huumeita kohtaan. Valitettavasti tällä hetkellä nuorisolla on jostain syystä yhä myönteisempi asenne huumausaineita kohtaan. Ehkä siihen on vaikuttanut osittain media, kun tietyissä ohjelmissa niin alkoholi kuin tupakkakin on ihan luonnollinen asia. Saattaa olla, että seuraava askel on sitten huumausaineitten käyttäminen. Asenneilmapiiriin vaikuttaminen on hyvin tärkeä tuki poliisin työlle.

Ed. K a r p e l a : Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Soininvaaralle kertoa näin nuoremman sukupolven edustajana, että olen itse ollut tuo sirkeäsilmainen interrail-matkaaja ja voin vakuuttaa, että olen aina ymmärtänyt, koko ajan, että kyseessä on rikollinen toiminta. Olen varma, että myös muut sirkeäsilmaiset nuoret ymmärtävät sen rikolliseksi toiminnaksi emmekä edes houkuteltuina sellaiseen ryhtyisi. Mainittava on myös, että huumekauppias tarvitsee omat verkostonsa saadakseen huumeita myyntiin. Olen varma, että meillä sirkeäsilmaisilla ei-huumeiden käyttäjillä ei sellaisia valmiina edes olisi. Tuntuu,

että ed. Soininvaara ei oikein tiedä, missä todellisuudessa tämän päivän ihmiset elävät.

Toinen ed. Soininvaaran kommentti: vahvoista ja miedoista huumeista. Muistuttaisin ed. Soininvaaraa, että miedot huumeet vievät valitettavan usein kohti vahvempia aineita. Siksi suosittelisinkin ed. Soininvaaralle esimerkiksi yhtä yötä Helsingin poliisiauton kyydissä, jossa ed. Soininvaarallekin valkenisi tämän hetken tilanne.

Ed. Soininvaaran kommentti, että ei päästäisi suurrikollisuuteen käsiksi, on sama kuin nostettaisiin kädet pystyyn eikä tehtäisi yhtään mitään. Itse olen varma, että nimenomaan valeosto-oikeudella päästään suurrikollisuuteen käsiksi.

Ed. E. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Minusta ed. Soininvaaran puheenvuoro, ja sikäli kuin kuulin puhelinkäynniltäni, myös ed. Tiusaasen pohdiskeleva puheenvuoro tässä asiassa olivat paikallaan. Samanlaista pohdiskelua tämän asian ympärillä pitää vielä edelleen jatkaa.

Minulla on — valitettavasti se ei ole mukana, vaan kotona — värillinen kalvo huumausainerikostilastoista vuodesta 66 vuoteen 98. Siitä on mielenkiintoista havaita, että tilastokäyrä laskee aina silloin, kun yhteiskunnassa tuntuu menevän hyvin. Jos en väärin muista, vuonna 89 käyrä oli alempana kuin vuoden 66 jälkeen koskaan, siis vuonna 89, kun talouden korttitalo ei vielä ollut sortunut. Sen jälkeen käyrä on kiihtyvässä tahdissa noussut ja kertoo siitä, että joillakin on niin paha olla, että pitää hankkia kokovartaloapuudutus huumausaineiden kautta.

Ed. Karpela peräänkuulutti sitä, että jos ed. Soininvaara istuisi yhden yön poliisiautossa, hän näkisi asian toisin. Minulla on ollut tilaisuus istua 34 vuotta — tietysti osa kirjoituspöydän takana — ja olisin toivonut, että tähän tilanteeseen, jossa poliisi soluttautuu ja valeostaa, ei minun eläessäni olisi tarvinnut mennä. Nimittäin jos siihen mennään, silloin täytyy toivoa, että useimmat poliisimiehet ovat perheettömiä tai ainakaan heillä ei ole pieniä lapsia.

Kun asiasta on tulossa hallituksen esitys ja mitä ilmeisimmin paineet siihen suuntaan, että valeosto-oikeus annetaan, kasvavat, ehkä on syytä odottaa sitä hallituksen esitystä. Siellä todennäköisesti toimivaltasuhde, joka täällä tuli ansiokkaasti esille toiselta laidalta salia, eli se, antaako sama viranomainen samalle viranomaiselle luvan, on varmaan pohdittu paljon syvällisemmin kuin tässä esityksessä. Ehkä kannattaa odottaa sitä esitystä.

Sitten on toinen asia se vielä, että kun tämä on

toimivaltasäännös, onko hallintovaliokunta kuitenkin oikea osoite.

Ed. K a r p e l a : Arvoisa puhemies! Lopuksi olisin vielä sanonut, että meillä on Espoossa tällä hetkellä jopa kahdeksanvuotiaita lapsia vieroituksessa. Helsingissä tilanne on se, että meillä on jopa yhdeksänvuotiaita lapsia. Sillä aikaa kun me pohdiskelemme asiaa, me menetämme yhä enemmän lapsia ja nuoria huumeiden piiriin. Tietysti sen perusteella, mitä hallituksen esityksestä sanotaan, odotan siltä erityisen paljon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

9) Laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 67/1999 vp (Anneli Jäätteenmäki / kesk ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Nykyisin voimassa olevan, maksutonta oikeudenkäyntiä koskevan lain mukaan maksutonta oikeudenkäyntiä ei voida myöntää vakuutus oikeudessa käsiteltäviin asioihin. Tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että lakia maksuttomasta oikeudenkäynnistä muutettaisiin siten, että maksuton oikeudenkäynti voitaisiin myöntää myös vakuutus oikeudessa käsiteltäviin asioihin, siis eläke-, työkyvyttömyys-, työtapaturma-, opintotuki- ja asumistukiasioihin.

Sosiaaliturvalainsäädännön tarkoituksena on taata ihmisen toimeentulo silloin, kun hän ei siihen itse pysty sairauden, työttömyyden tai muun vastaavan synn takia. Nykyiset eläkelait ja koko sosiaaliturvalainsäädäntö ovat hyvin monimutkaiset, ja voi sanoa, että jopa sitä tuntemattomalle lakimiehellekin ne ovat hyvin vaikeasti avautuvat. Monien etuuskien saamisen edellytykset ovat pitkälti harkinnanvaraisia.

Vakuutus oikeudessa käsiteltävät asiat ovat yksittäisen ihmisen kannalta useimmiten hyvin merkittäviä. Monta kertaa yksittäisen ihmisen koko toimeentulo saattaa riippua vakuutusoi-

keuden päätöksestä. Taloudellinen intressi on yksittäisen asianosaisen kannalta melkein aina merkittävä. Hyvin suuressa osassa asioita taloudellinen intressi on yleisestikin arvioituna merkittävä. Esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeen osalta intressi voi helposti olla yli miljoona markkaa. Vakuutus oikeus käsittelen vuosittain noin 12 000 juttua, joten myös asianosaisia on runsaslukuisesti. Lisäksi vakuutus oikeudella on keskeinen rooli oikeuskäytäntöä ohjaavana oman alansa ylipäntä tuomioistuimena.

Vakuutus oikeudessa käsiteltäville asioille on tyypillistä myös se, että muutosta hakevan kansalaisen vastapuolena on eläkelaitos, vakuutusyhtiö tai vastaava taho, jolla on yleensä yliveritainen asiantuntemus yksittäiseen ihmiseen verrattuna. Kuitenkaan oikeusturva ja esimerkiksi se, pääseekö työkyvyttömyyseläkkeelle tai ei, ei saisi olla kiinni siitä, tuntee yksittäinen ihminen lainsäädännön ja miten taitava hän oman asiansa esittämisessä on.

Lainsäädännön vaikeaselkoisuuden ja monimutkaisuuden vuoksi hakija tai valittaja ei aina pysty suoriutumaan asiassaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellyttämällä tavalla ilman oikeudellista apua. Suuri osa vakuutus oikeudessa oikeutta hakevista on myös suhteellisen vähävaraisia ihmisiä, mikä rajoittaa heidän mahdollisuuksiaan hankkia oikeudellista tai muuta asian hoitamisen kannalta tarpeellista apua.

Viime perjantaina me myös hyväksyimme täällä uuden perustuslain, jossa hyväksyttiin myös perusoikeuspykälät, kylläkin sellaisina kuin ne oli jo aikaisemmin hyväksytyt. Mutta perustuslain käsittelynkin yhteydessä monelta taholta on korostettu sitä, että sosiaaliset oikeudet tulisi asettaa tasavertaiseen asemaan vapausoikeuksien kanssa. Tämä aloite pyrkii myös siihen, että sosiaaliturva ja oikeus näissä asioissa olisivat tasavertaiset muiden oikeudellisten asioiden käsittelyn kanssa. Vielä voisi sanoa, että varmasti lukuisa joukko tässäkin salissa istuvista kansanedustajista on käsitellyt työkyvyttömyystai eläkeasioita ja yrittänyt auttaa ihmisiä. Me itse kukin varmasti olemme huomanneet, miten monimutkaisia nämä asiat ovat ja miten vaikeaselkoista lainsäädäntö on. Emme varmasti mekään ole aina näistä kaikista koukeroista selvillä.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että aloite käsiteltäisiin asianmukaisesti ja että ihmiset myös näissä eläke-, työkyvyttömyys- ja työtapa- turma-asioissa voisivat saada asianmukaista apua, niin että silloin, kun heillä on oikeus esimerkiksi päästä eläkkeelle, he todella eläkkeensä

saivat eikä esteenä siinä olisi se, että he eivät ole ymmärtäneet lainsäädäntöä oikein tai se on ollut liian monimutkainen.

Ed. Stenius - Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Jäätteenmäki on tehnyt tärkeän lakialoitteen eläkkeenhakijoiden oikeusturvan parantamiseksi.

Tarvitaan todella monenlaisia toimenpiteitä sen turvaamiseksi, että henkilö, joka on menettänyt työkykynsä niin suuressa määrin, että ei kykene jatkamaan enää entisessä työssään tai missään muussakaan työssä, saa sen oikeuden, joka hänelle kuuluu eli työkyvyttömyyseläkkeen tai yksilöllisen varhaiseläkkeen. On erittäin tärkeää, että myös henkilöä, jolla on vielä työkykyä jäljellä, pyritään ensin kuntouttamaan. Kaikissa näissä tilanteissa nykyinen järjestelmä ei toimi.

Kuten ed. Jäätteenmäki sanoi, kaikki läsnäolevat kansanedustajat ovat varmaan joutuneet eläkkeenhakijoita auttamaan, ja luulen, että vaikka ottaisimme salin täydeltä kansanedustajia, tuskin on kovin monta, jotka eivät olisi törmänneet näihin ongelmiin.

Olen erittäin iloinen, toisaalta erittäin surullinen, mutta siinä mielessä iloinen, että nyt tuntuu, että kansanedustajien joukossa on tullut vastaan se piste, että nyt on pakko saada jotain korjausta tilanteeseen. Hylkypäätösten määrä on vain lisääntynyt, ja asialle pitää tehdä jotain.

Tämä on tärkeä aloite, ja olen jo useamman kerran puhunut, että meillä on 16 päivänä suuressa valiokunnassa tilaisuus oikeusturvan parantamiseksi. Toivon, että yhdessä pystymme auttamaan ihmisiä, jotka ovat työkykynsä menettäneet ja usein myös työnsä.

Ed. Tiusanen: Arvoisa rouva puhemies! Nimenomaan vakuutus oikeuksissa käsitellään kiistanalaiset kysymykset, ja oikeusapujärjestelmän laajentaminen sinne olisi erittäin tärkeää.

Hallitusohjelmassa todetaan: "Oikeusapujärjestelmät yhtenäistetään ja laajennetaan koskemaan koko hallintolainkäyttöä sekä parannetaan keskituloisten mahdollisuuksia saada valtion tarjoamaa oikeusapua rahoitusmahdollisuuksien rajoissa." On selvää, että hallitusohjelmassa on jätetty takaportteja rahoitusmahdollisuuksineen jne., mutta hallitusohjelmassa nimenomaan tämä asia on nostettu esille, mihin tämä sinänsä erittäin tärkeä ed. Jäätteenmäen tekemä lakialoite myös tähtää.

Tuon tämän esille, koska asia on ollut todellakin monien kansanedustajien sydäntä lähellä,

niin kuin on jo todettu, ja käytännössä asiaan on törmännyt jatkuvasti. Ed. Jäätteenmäen lakialoite varmasti vahvistaisi potilaiden, kansalaisten, asemaa. Kuten ed. Stenius-Kaukonen totesi, eduskunnassa on hyvää yhteistyötä yli puoluerajojen tässä asiassa, ja uskon, että asia menee tämän vaalikauden aikana myös eteenpäin.

Ed. M. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Ihmisen joutuessa tekemisiin vakuutusosoikeuden kanssa, jolloin hän tarvitsee asianmukaista oikeusapua pärjätäkseen byrokraatteja vastaan, on perusteltua, että tähän ulotetaan myös yhteiskunnan oikeusturva. Maksuton oikeudenkäynti suomalaisessa yhteiskunnassa on joiltain osin riistäytynyt käsistä, mutta tässä on kyseessä ihmisen välttämätön sosiaaliturvan ja oikeusturvan laajennus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

10) Laki tuloverolain 131 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 70/1999 vp (Olavi Ala-Nissilä / kesk ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Täytyy todella esitellä lakialoite, jossa on lukuisa joukko allekirjoittajia. Tämä liittyy hyvin keskeisesti asuntopolitiikkaan, ensiasunnon hankintaan.

Aloitteessa ehdotetaan, että alijäämähyvitystä ensiasunnon korkojen perusteella laskettaessa käytetään 33:a prosenttia nykyisen 30 prosentin sijasta. Nykyinen tuloverolakihan sisälsi alun perin ensiasunnon ostajan 5 prosentin alijäämähyvitysedun verrattuna muihin asunnon hankkijoihin. Viime vaalikaudella, kun pääomatuloveroa nostettiin, ero supistui 2 prosenttiin, sillä ensiasunnon ostajan alijäämähyvitystä ei korotettu.

Nyt hallitusohjelmassahan ollaan asunnon hankkijoiden verotusta kiristämässä, kun ollaan poistamassa ylimääräinen korkovähennys kokonaan. Tämä vähennyshän koski monissa tapauk-

sisssa hyvin korkean koron aikana asuntonsa hankkineita, ja sen poistamista voi monissa tapauksissa pitää ongelmallisena. Samalla voi todeta, että itse vähennykseenkin sisältyy eräitä teknisiä ongelmia.

Jos ylimääräinen korkovähennys nyt kuitenkin poistetaan, se tietää kaiken kaikkiaan valtiolle 450 miljoonaa markkaa lisää verotuloja. Hallituksen suunnasta ja itse valtiovarainministerin suunnasta on sanottu, että tämä raha käytetään palkansaaajien tuloverotuksen keventämiseen. Tällä tavalla ei ennen valtiovarainministeriössä ole rahoja korvamerkitty. Mielestäni se on vähän outoa korvamerkintää.

Kuitenkin voidaan perustella, että edes osa veroedusta, jota nyt leikataan, pidettäisiin asunnon hankinnan edistämisessä. Sen takia aloitteessa esitetään, että alijäämähyvitys korotetaan ensiasunnon hankkijoiden osalta 33 prosenttiin, jolloin se on 4 prosenttiyksikköä muiden asunnonhankkijoiden alijäämähyvitystä korkeampi. Kun pääomatuloverokanta on noussut, se on kyllä tietyllä tavalla parantanut asunnonhankkijan tilannetta, kun alijäämähyvitys on noussut. Nyt, kun yleinen verokanta nousee 29:ään ja ensiasunnon hankkijan osalta alijäämähyvitys on 30, siinä ei enää ole eroa kuin 1 prosenttiyksikkö. Sen takia nostaminen olisi paikallaan.

Mielestäni muutoinkin olisi paikallaan asuntotukea kohdistaa enemmän nimenomaan ensiasunnon hankkijoihin. Tänä päivänä kyllä otetaan lisääntyvästi asuntolainoja, mutta siinä on myös kyse sijoitustoiminnasta suurelta osin eikä se tarvitse erityistä yhteiskunnan tukea.

Asuntolainojen korkojen merkitys veronmaksukyvyille on suurimmillaan ensiasunnon ostajilla. Tyypillinen ensiasunnon hankkija on nuori perhe, jolla on maksettavana sekä opinto- että asuntolainaa. Kun työpaikat ovat yhä epävarmempia, niin kynnys ensimmäisen omistusasunnon hankkimiseen nousee. Näin ollen asunto- ja työllisyyspoliittisesti on perusteltua kannustaa asunnontarvitsijoita ostopäätöksen tekemiseen ja toisaalta sosiaalisesti puolestaan on järkevintä suunnata asunnonostajan lisätuki nimenomaan ensiasuntoa hankkiville henkilöille. Valtion kannalta tässä ei ole kyse suuresta tulonmenetyksestä. Kun valtio nyt saa verotuloja 450 miljoonaa markkaa, kun asunnon ylimääräinen korkovähennys leikataan, niin tästä aika pieni osa, ehkä kolmannes, menisi ensiasunnon hankkijoiden tilanteen parantamiseen.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä lakialoi-

te, kun tuloverolakia täällä eduskunnassa muutetaan, otetaan siinä yhteydessä käsittelyyn.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Laki rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 71/1999 vp (Tytti Isohookana-Asunmaa/kesk ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

E d. I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Puhemies! Rintamaveteraanien neuvottelukunta on jo pitkään ehdottanut veteraanien vähimmäiseläketurvan kehittämistä. Jo vuonna 93 veteraanien vähimmäiseläke-toimikunta teki esityksen eläketason nostamisesta. Silloisen julkisen talouden vaikean rahoitustilanteen takia uudistus ehdotettiin toteutettavaksi kaksiportaisesti. Monista ehdotuksista huolimatta esitys ei ole edennyt. Veteraaneja poistuu joka vuosi noin 12 000, ja nyt tehty lakialoite koskisi enää arviolta vain noin 27 000:ta veteraania.

Valtion tämän vuoden budjetissa on rintamalisään ja ylimääräiseen rintamalisään varattu yhteensä 778 miljoonaa markkaa. Summa on viimevuotista 62 miljoonaa markkaa pienempi, ja se johtuu juuri tuosta veteraanipoistumasta. Tänä vuonna jäänee edelleen säästöön kymmeniä miljoonia markkoja, joten uudistus on toteutettavissa kyseisen momentin säästöillä. Ne riittäisivät hyvin tämän lakialoitteen mukaiseen korotukseen eli siihen, että korotus olisi 45 prosenttia kansaneläkkeen entistä lisäosaa vastaavasta määrästä. Ne riittäisivät lisäksi vielä veteraanikuntoutuksenkin lisäämiseen.

Tässä yhteydessä on paikallaan varmasti huomauttaa, että rintamaveteraanien kuntoutukseen ei ole tullut järjestykseen. Veteraanien keski-ikä on noin 80 vuotta, ja se tarkoittaa sitä, että veteraanit varmasti olisi kuntoutettava joka vuosi perusteellisesti. Nyt kuitenkin kaikki veteraanit, kun rintamalisän saajia on noin 160 000, eivät pääse säännönmukaiseen kuntoutukseen, jo-

ten veteraanien kohdalla on, puhemies, tämä rintamalisän pienuus ja kuntoutusasia hoitamatta, ja sitä pidän kyllä aika suurena vahinkona.

E d. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Keskustan eduskuntaryhmästä on lähtenyt ihan aiheellinen aloite ylimääräisen rintamalisän tason nostamiseksi 45 prosenttiin kansaneläkkeen entistä lisäosaa vastaavasta määrästä.

Kun olin vielä keskustan ryhmässä, niin käsiini tuli siellä ed. Huuhtasen laatima muistio, jossa tietyllä tavalla ryhmän puolesta esitettiin näkemys, että tällainen esitys pitäisi tehdä ja ylimääräinen rintamalisä korottaa 45 prosenttiin näiden neljän vuoden aikana tai mieluummin tietysti tämän eduskunnan työskentelyn alkuaikoina.

Minua kuitenkin kiinnostaa se, että kun ymmärsin keskustan olevan ryhmänä ajamassa tällaista asiaa, sieltä löytyy vain vaivaiset seitsemän nimeä tämän ehdotuksen allekirjoittajiksi. Jos oikein nyt ymmärrän, niin keskustan eduskuntaryhmä on ryhmänä luopunut ajamasta tätä asiaa. Siellä toiset ovat vetäytyneet tämän aloitteen takaa. Pidän sitä aika pahana sikäli, että yleensä keskusta on tunnettu rintamamiesten etujen ajajana, ainakin siihen aikaan, kun itsekkin vielä olin siellä, ja olen tosiaan surullinen siitä, että ryhmä on tällä tavalla jättänyt tämän asian keskeneräiseksi.

Tämä on vähän samanlainen asia kuin taannoin kansaneläkkeen pohjaosan vielä jäljellä olevan osan jäädyttämiskysymys. Se oli vähän riisitaivinen aloite. Tämä on samanlainen. Ei tällaista kehtaisi iso ryhmä tuoda, kun kuitenkin puhuu rintamamiesten asioista, seitsemän allekirjoittajan allekirjoittamana.

Henkilökohtaisesti olen tällaisen esityksen takana, mutta pitäisi keskustan vähän ajatella asioita, ennen kuin tuo tänne näin vaisuilla perusteilla tällaista esitystä.

E d. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vas-tauspuheenvuoro): Puhemies! Tämän aloitteen arvo ei ole toivon mukaan kiinni siitä, kuinka monta allekirjoittajaa on. Syy, minkä takia tässä on näin vähän allekirjoittaneita, on oma laiskuu-teni. En viitsinyt kierrättää tätä.

Ed. Aittoniemelle huomautettakoon, että tämä lakialoite on itse asiassa uusinta, koska edellisten valtiopäivien lopussa tehtiin tällainen lakialoite, jossa liki kaikki olivat mukana.

Totta kai keskustan eduskuntaryhmä edelleen on sen esityksensä takana, jonka se on tehnyt. Tämä lakialoite tukee sitä. Toivon, että ed. Aitto-

niemikin voi täysin rinnoin olla edistämässä laki-aloitteen läpimienemistä.

Ed. Vi h r i ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Tämä tärkeä lakialoite, joka nyt taas on tuotu myös tämän uuden eduskunnan käsiteltäväksi, ei varmasti siitä, että täällä ei ole kaikkien keskustan eduskuntaryhmän jäsenten nimiä alla, tule vähäiseksi, kun niitä ei ole, niin kuin ed. Isohookana-Asunmaa toi esille, ehditty eikä ollut aikaa kerätä. Minusta on erittäin tärkeää, että kun ed. Aittoniemi sanoi keskustan ryhmässä olevan suuri yksituumaisuus rintamaveteraanien vähimmäiseläketurvan parantamisesta, niin koko salissa se löytyy.

Toteaisin tämän lakialoitteen kohdalta myös sen, että ensi vuonna vuoden 2000 tasolla kokonaiskustannukset olisivat noin 55 miljoonaa markkaa, ja jos tämä vietäisiin eteenpäin sillä tavalla, että määrä nostettaisiin ensiksi 35 prosenttiin, nämä kustannukset olisivat huomattavasti pienemmät. Mutta mielestäni kyllä tässä valtiontalouden tilanteessa ottaa huomioon sen työn arvon, jonka veteraanit ovat maamme itsenäisyyden eteen tehneet, meillä pitäisi olla mahdollisuus toteuttaa tämä lakialoite juuri sen mukaisena kuin on nyt esitetty.

Toivonkin, kun nyt tämä menee sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, että valiokunta ottaa asian nopeasti käsittelyyn ja osoitetaan tässä salissa suurta yksimielisyyttä yli puoluerajojen ja hoideaan tämä rintamaveteraanien vähimmäiseläketurva kuntoon.

Ed. Vil k u n a : Arvoisa rouva puhemies! Talvella, kun kiertelin vaalikentillä, monet veteraanit toivat murheitaan julki ja sanoivat saaneensa viime vuonna 1—7 markan korotuksen kuukausittaiseen eläkkeeseensä. Minusta tämän tasoinen eläkekorjailu on ehdottomasti sivistysvaltiossa valtiovallan taholta pilkantekoa sotaveteraaneja kohtaan. Kyllä nyt on aika sivistysvaltion maksaa kunniavelkansa, tai se jää kokonaan maksamatta. Tämä ed. Isohookana-Asunmaan tekemä aloite on ensimmäinen askel kunniavelan hyvään maksamiseen. Kannatan lämpimästi tämän asian eteenpäin viemistä.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kysymys veteraanien perusturvaan liittyvästä asiasta, ja kyllä keskustan ryhmä on yhtenäisenä tämän takana kuten oli myös viime kaudella. Samoin kuin perusturvaongelmat, siihen liittyvät myös nämä peruspalvelukysymykset, ja

ed. Isohookana-Asunmaa ottikin esille kuntoutuskysymyksen, joka liittyy myös veteraaniasioihin. Nythän on tilanne se, että kaikki veteraanit eivät pääse siinä määrin kuntoutukseen vuosittain kuin heidän fyysiset vammansa ja vointinsa edellyttäisivät. Tässä on paljon työtä tehtävänä, jotta koko maassa olisi samanlaiset olosuhteet asuinpaikasta riippumatta.

Nythän sosiaalivaliokunnassa on käsiteltävänä miinanraivaajakysymys, joka viime kaudella jäi hoitamatta sen takia, että keskusta ei saanut riittävästi taakseen muita ryhmiä. Toivon, että siellä saadaan ripeästi myös tältä osin parannettua veteraaneihin liittyviä asioita samoin kuin 1926 syntyneiden. Toivoisin, etteivät nämä olisi eduskunnassa aina iäisyyskysymyksiä vaan että ne hoidettaisiin ripeästi. Kysymys ei todellakaan ole taloudesta, koska veteraanien poistuma on niin suuri. Tämä voidaan hoitaa momentin sisällä, jos vain halua on. Uskoisin ja toivoisin, että eduskunnasta löytyy veteraaniasioille enemmän ymmärtämystä kuin viime kaudella oli asian laita.

—————
Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

—————
Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Puhemies! Ed. Tytti Isohookana-Asunmaan aloite on erittäin kannattettava. On todella jo korkea aika, kuten ed. Vilkuna totesi, maksaa kunniavelka. Aloitteen toteuttamisessa ei ole kysymys rahasta, vaan kysymys on siitä, halutaanko sotaveteraaneista pitää huolta vai ei.

Ongelma ei varmastikaan ole se, että aloitteen on allekirjoittanut kuusi keskustan eduskuntaryhmästä, ei, kuten ed. Aittoniemi totesi, seitsemän. Ed. Pentti Tiusanen ei ainakaan vielä ole liittynyt keskustan eduskuntaryhmään, ehkä hän myöhemmin liittyy. Ongelma tässä on lähinnä se, että muita hallitusryhmien edustajia kuin ed. Pentti Tiusanen ei ole mukana, eivätkä muut ole ottaneet osaa myöskään keskusteluun. Uskonkin, että jakaja on enemmänkin ja yksinomaan se, että hallitusryhmien kansanedustajat eivät näe tarpeelliseksi asian hoitamista ja aloitteen viemistä siihen pisteeseen, että voisimme siitä äänestää. Jos tällainen äänestys tulisi, voim taata ed. Aittoniemelle, että keskustan kaikki kansanedustajat varmasti ovat tämän takana ja toivotavasti vasemmistoliitosta ja muista hallitusryhmistä muitakin kuin ed. Pentti Tiusanen.

Ed. S. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Kuten on todettu jo useammassa puheenvuorossa aikaisemmin, tässä on kysymys pitkälti kunniavelan maksamisesta veteraaneille siitä, mitä he ovat tehneet itsenäisen, hyvän isänmaamme eteen. Mutta perimmäisenä syynä puheenvuoron pyytämiseen oli se, että ed. Aittoniemi edustaes- saan alkioalaista keskustaryhmää vähätteli allekirjoittaneiden määrää tässä asiassa. Toteaisin, että kun alkioalaista keskustaryhmä jättää aloitteita, niin niihin ei yleensä oteta ketään muita allekirjoittajia mukaan, jolloin sivulliset joutuvat aina tekemään rinnakkaisaloitteen päästäkseen jotenkin näkyviin.

Toivoisin, että keskustelu avaisi sellaiset näköalat, että aloitteenteossa puoluekuri ed. Aittoniemen kohdaltakin voisi vähän rikkoutua. Toivon, että tämä todella menee sellaisenaan eteenpäin valiokunnassa, että kunniavelka tulee hoidettua kunnialliseen järjestykseen, niin että me eduskunnan jäseninä kehtaamme maaseudulla, kylillä ja kaupungeissa liikkua sillä lailla, että meitä kunnioitetaan sen vuoksi, että myös veteraanien asiat on hoidettu kuntoon.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kun ed. Jäätteenmäki elätteli toiveita siitä, että ed. Tiisanen siirtyisi keskustan ryhmään, kyllä minä epäilen, että suunta on paremmin sieltä pois päin kuin sinne päin liittymisiä. Mutta sanon edelleen sen, että jos kuusi keskustalaista allekirjoittaa sellaisen kunniavelkaan liittyvän aloitteen eduskunnassa, jota esitti jo entinen ministeri Huuhtanen tekemässään muistiossa, joka kosketti koko puolueen toimintoja tällä eduskuntakaudella, hänen tekemässään muistiossa, jota ei ole allekirjoittanut edes ryhmän puheenjohtaja Pekkarinen eikä puolueen puheenjohtaja Aho, niin näkee selkeästi, että sitä ei ole tarkoitettukaan eteenpäin vietäväksi vaan se on turhaa populistista kosiskelua. Siitä ei pääse yhtään mihinkään tässä asiassa, vaikka sen esittäisi kuinka. Jos on 47 kansanedustajaa ryhmässä ja 6 vain allekirjoittaa rintamaveteraaneja ja sotaveteraaneja koskevan aloitteen, se on kyllä heikko esitys.

Mitä tulee alkioalaiseen keskustaryhmään, alkioalaista keskustaryhmä on aina yksimielinen, kun se tekee allekirjoituksen.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Aivan samalla tavalla kuin vuosien ajan, aivan samalla tavalla keskustan ryhmä on yhtenä, kaikki ne 47 kansanedustajaa, tämän aloitteen takana.

Ed. Aittoniemi, minä sanon ja vannon, että näin on asian laita.

Minä olen allekirjoittanut joulukuussa vuonna 98 tätä tarkoittavan aloitteen. Siinä ed. Aittoniemi on oikeassa, että ed. Isohookana-Asunmaa olisi ehkä hivenen huolellisemmin voinut kerätä aloitteeseensa kaikkien keskustalaisten edustajien nimet. Se on jäänyt tekemättä, mutta ed. Aittoniemi tietää, koska vanhastaan tuntee vähän keskustan eduskuntaryhmän toimintatapoja, että ryhmän kaikki jäsenet yksi yhtenä ovat tämän aloitteen takana.

Kiinnitän vielä huomiota lähetekeskusteluun, joka käytiin ennen hallitusohjelman tekemistä ed. Lahtelan aloitteen pohjalta. Silloin nykyisiä hallituspuolueita edustavat monet edustajat vannonivat sen nimiin, että tullaan menettelemään siten kuin ed. Lahtela aloitteessaan esitti, joka on paljossa yhtä sen kanssa, mitä ed. Isohookana-Asunmaa omassa aloitteessaan esitti. Hallitusohjelma tehtiin. Ei sanaakaan tämän asian hoitamisesta. Ja nyt ollaan tässä tilanteessa aivan oikeutetusti ed. Isohookana-Asunmaan aloitteen pohjalta.

Nyt minä toivon, että se omatunto, joka varmasti itsekunkin rinnassa sykkii, olisi aktiivinen ja ed. Isohookana-Asunmaan aloite vietäisiin valiokunnassa vihdoin ja viimein eteenpäin.

Uskon, että myös ed. Aittoniemi, minulla ei ole mitään syytä epäillä, ettei myös ed. Aittoniemi tule olemaan tämän aloitteen takana. Olen aivan varma, että hän antaa tälle esitykselle tukensa.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa herra puhemies! Pidän tätä aloitetta kannatettavana ja tärkeänä, ja uskon, että jos ed. Isohookana-Asunmaa olisi ryhtynyt laajemmin keräämään nimiä tähän aloitteeseen, hän olisi varmasti saanut niitä, ainakin oman eduskuntaryhmäni nimet, ja ehkäpä sitä olisi todellakin pitänyt tavoitella. Ei pelkästään keskustan eduskuntaryhmän kaikkia nimiä, vaan yli sataa nimeä, jolloin eduskunnalla olisi ollut suurempi velvoite ottaa asia vakavasti käsittelemään.

Ed. Aittoniemelle totean viime kauden kokeuksella, että olipa aloitteessa nimiä sitten seitsemän tai 50, niin se ei takaa aloitteen joutuisampaa eteenpäinmenoa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa herra puhemies! Mielestäni on hyvin loogista, että kansanedustaja laittaa sellaisen lakialoitteen taakse oman nimensä ja tukee sitä, joka on hänen mielestään

hyvä. Tämä ed. Tytti Isohookana-Asunmaan lakialoite on sellainen.

Aloituksen lyhyissä perusteluissa todetaan, että se ei ole myöskään budjettia rasittava aloite, koska veteraanien poistuma on noinkin suuri vuositasolla.

Mielestäni aloitekulttuurin pitäisi kehittyä tässä talossa paremmaksi. Viime kaudella oli aika monta isoa lakialoitetta, joissa oli huomattavasti yli sata allekirjoitusta ja jotka jäivät asianomaisessa valiokunnassa täysin huomiotta. Tällä tavalla ei asiaa voida viedä eteenpäin.

Samoin on niin, että vaikka lakialoitteessa olisi vähänkin nimiä, se pitäisi samalla tavalla ottaa vakavasti huomioon ilman, että siihen pitäisi nähdä vaiva yli sadan nimen keräämiseksi. Haluan todeta, että kansanedustajat ovat suhtautuneet myönteisellä tavalla näihin lakialoitteisiin.

Jätin perjantaina lakialoitteen, jossa on 123 allekirjoitusta, mutta en tietenkään voi olla varma, että sitä käsitellään asianmukaisesti, vaikka siinä on yli 120 allekirjoitusta. Kyllä tässä asiassa pitäisi linjakkaasti edetä ja pitää myös aloiteoikeus arvossaan ja myös tämän talon sitä kunnioittaa, kun se kerta on perustuslaillinen oikeus.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Niin kuin politiikassa monta kertaa, niin nytkin puhutaan pääasiassa asian vierestä eikä asiasta. Minä olen pahoillani siitä, että näin vähän allekirjoittajia tässä lakialoitteessa on. Niin kuin totesin, edellisessä lakialoitteessa on todella enemmän nimiä. Mutta haluan korostaa sitä, että asian käsittely ei todellakaan riipu siitä, kuinka monta allekirjoittajaa on, ja toivoisin, että vihdoinkin ja viimein päästäisiin tämänkin asian suhteen asialliseen keskusteluun, että keskusteltaisiin siitä, millä tavalla todella nopeasti molemmat asiat, sekä tämä rintamalisän korotus että myös kuntoutus, voidaan saada asianmukaiseen järjestykseen tässä maassa.

Jokainen kansanedustaja voi lähete keskustelussa antaa aloitteelle tukensa, joka on varmasti paljon arvokkaampaa kuin nimen kirjoittaminen lakialoitteeseen. Oleellista mielestäni on, että asia etenee, ja jos tämä lakialoite etenee, niin asia voi edetä muun muassa sillä tavalla, että seuraavan budjetin yhteydessä tehdään laajamittainen momenttimuutos, talousarviomuutosesitys. Sillä tavalla se ainakin eduskunnasta sitten etenee jo muutaman kuukauden sisällä.

Haluan korostaa, kun joitakin hallituspuolueiden edustajia on paikalla, että on todella valitettavaa, että tämä asia ei ole hallitusohjel-

massa eikä hallituspuolueiden taholta vielä ole millään tavalla myönteisesti asiaa lähdetty viedä eteenpäin.

Ed. Tiusanen: Aivan lyhyesti, arvoisa puhemies! Hallitusohjelmasta puuttuu monta tärkeää asiaa.

Omalta puoleltani haluan painottaa sitä, että kaikkia hallitusohjelman hyviä asioita, joita on koko joukko, ei ole laitettu vielä liikkeelle. Niitä tuli esille esimerkiksi tänään aikaisempien lakialoitteiden kohdalla, useampiakin sellaisia.

Edelleenkin näen niin, että neljän vuoden aikana ei toteuteta ainoastaan hallitusohjelmaa. Aivan hyvin sen ohitse ja lisäksi on toteutettavissa ja pitää toteuttaa asioita, jotka ovat välttämättömiä.

Eräs sellainen on kyllä, ja yhdyn tässä ed. Tytti Isohookana-Asunmaan ajatukseen, kuntoutuksen kehittäminen. Se ikäluokka, joka on sodan käynyt, pienenee, jolloin kuntoutuspohjaa pitää laajentaa ja pitää nimenomaan siitä huolta, ettei budjettipohja kuntoutukseen pienene, vaan sitä sitten sovelletaan yhä laueammin ja tehokkaammin myös, niihin, jotka ovat sodan käyneet ja ovat esimerkiksi kotihoidon varassa. Se vaatii kuntoutusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

12) Laki rikoslain 11 luvun 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 72/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

13) Laki sotilasavustuslain 10 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 73/1999 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Puolustusvoimilla on tapana lomauttaa, laskea siis

lomalle asevelvollisia nykyisin varsin tiuhassa tahdissa, ja joku kertoi, että joko viime touku-kuussa tai edellisenä kuukautena taikka oliko se nyt huhtikuussa asevelvolliset olivat eräistä varuskunnista melkein puolet kuukauden päivistä lomalla. Tietysti systeemi nyt muuttuu ja tulee uudet systeemit armeijaan asevelvollisuuden suorittamisesta, jolloin tämä ohjelma tiukkenee, mutta lomia pidetään varmasti aika merkittävässä määrin.

On hieno asia, että asevelvolliset pääsevät lomalle, pääsevät kotiinsa tapaamaan morsiamiaan ja kaikkea tällaista hauskaa ja mukavaa, ja varmasti kotona olevat isä ja äiti toivottavat nämä sankarpojat tervetulleiksi lomalle siinä hienossa maastopuvussa, joka heillä on, ja kun natsojakin on vähän tullut, natsoja ja muuta, niin sehän on äidille ja isälle kovin hieno asia.

Kaikilta osin tämä ei ole kuitenkaan niin hienoa, ja kysymys on silloin siitä, että asevelvollinen on varaton, hänellä ei ole itsellään varoja, ja vanhemmat ovat myöskin varattomia, mahdollisesti toimeentulotuen varassa ja jopa sillä tavalla, että yksinhuoltajan perillinen on armeijassa, yksinhuoltajan, joka on ehkä sairaspäivärahalla, toimeentulotuella, peruspäivärahalla, työttömyyspäivärahalla, ja tällainen nuori sotasankari sitten tulee kotiin viikoksi, puoleksitoista, kuukauden aikana jopa puoleksi ajasta ilman, että hän saa armeijasta minkäänlaista tukea elinkustannuksilleen näinä aikoina. Ainakin minuun ovat useat henkilöt ottaneet viime aikoina yhteyttä sen johdosta, että kyllä yhteiskunnan pitäisi tällaisia perheitä tukea, koska totta kai äiti tai isä haluaa ottaa poikansa vastaan, tarjota hänelle ylläpidon kotona ja ehkä antaa vähän rahaa-kin, jos mahdollista, että pääsee illalla poikkeamaan kulman kuppilassa ja näyttelemässä hiukan hienoa maastopukuaan.

Mutta näillä ihmisillä ei kerta kaikkiaan, tällaisilla huoltajilla, jotka ovat toimeentulotuella, heillä ei ole varaa yksinkertaisesti edes ylläpito-kustannuksiin sillä tavalla, että voisivat tälle perilliselleen tarjota jokapäiväisen leivän näiltä lomapäiviltä, joita on jatkuvasti ja toistumiseen. Minun mielestäni on aivan väärin, että yhteiskunta ja Puolustusvoimat säästävät tällä tavalla lomauttamalla asevelvollisia ja asettavat heidän ylläpito-kustannuksensa usein hyvin vähävaraisen vanhempien kustannettavaksi.

Sotilasavustuslain 10 §:n, jos sitä ihan tarkkaan luetaan — en ole katsonut sen perusteluita, kun se on aikanaan säädetty — sanamuodon perusteella saattaisi olla mahdollista, että tällai-

sille vanhemmille tai vanhemmalle huoltajalle voitaisiin antaa sotilasavustusta tällaisiin kustannuksiin, joista tässä olen puhunut. Pääesikunta on kuitenkin asettanut sille kannalle, että tällaista sotilasavustumahdollisuutta ei tässä tapauksessa ole, ja sen vuoksi olen tuohon 10 §:ään tehnyt yhden virkkeen lisää, joka selkeästi asettaa nyt yhteiskunnan velvolliseksi tai yhteiskunnalle oikeudet antaa tällaisille perheille, esimerkiksi tällaiselle yksinhuoltajalle taloudellista tukea silloin, kun hänen armeijassa oleva perillensä on myöskin varaton ja pitkillä lomilla oleskelee kotona ja saa kotoa ylläpidon.

Tämä ei tule yhteiskunnalle kovin paljon mak samaan, mutta mielestäni se on erittäin tärkeä asia. Olen tähän asiaan herännyt kyllä jo aikaisemmin, mutta nyt Tampereelta eräs henkilö otti juuri tällaisessa asiassa yhteyttä. Hän oli käynyt kaikki viranomaiset ja kysellyt tätä mahdollisuutta, ja oli vastattu, että lain mukaan sellaista mahdollisuutta ei ole olemassa. Jos muutetaan laki tällä tavalla, niin silloin harkinnan mukaisesti yhteiskunta voi antaa tällaiselle perheelle, esimerkiksi yksinhuoltajalle, tukea siinä, että tämä yksinhuoltaja sitten vastaa lomalla olevan varattoman poikansa ylläpito-kustannuksista. Se on mielestäni oikeus ja kohtuus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden osastolle.

14) Laki rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite LA 75/1999 vp (Päivi Räsänen /skj ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Viime vuosina on otettu merkittäviä edistysaskelia lastensuojelun kehittämiseksi erityisesti seksuaalisen hyväksikäytön suhteen. Tämän vuoden alusta astuivat voimaan uudet seksuaalirikoslait, joiden nojalla lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ei voi enää kuitata pelkillä sakoilla, vaan siitä seuraa aina vankeusrangaistus. Ala-

ikäisten prostituutio tuli myös kielletyksi, mitä se ei siis vielä viime vuonna ollut. Lisäksi todellisuuspohjaisten lapsipornografisten kuvien hallussapito tuli rikoslaissa kielletyksi, mikä on pitkälti voimakkaan kansalaistoiminnan ansiota.

Valitettavasti lapset eivät kuitenkaan edelleenkään maassamme saa kaikkea sitä suojaa, jonka lainsäädäntö pystyisi lapselle antamaan. Tuomio lapsen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta ei nykyisellään estä saamista työpaikkaa alalta, jolla työskennellään lasten kanssa. Julki-suudessa on käsitelty tapauksia, joissa hyväksikäytöstä tuomittu lasten kanssa työskennellyt, esimerkiksi opettaja, on onnistunut saamaan uudelleen rangaistuksensa kärsittyään saman alan työpaikan, minkä seurauksena on ollut jälleen uusien lasten hyväksikäyttöä.

Työnantajalla ei ole nykyisellään edes mahdollisuutta selvittää lapsityöhön hakeutuvien taustoja. Rikosrekisterioitteen voi vaatia arvioitaessa henkilön soveltuvuutta vaikkapa poliisivoimien, Puolustusvoimien tai Suomen Pankin palvelukseen, mutta ei lasten kanssa työskentelyyn hakeutujilta.

Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten uudempi riski on muuta rikollisuutta selvästi suurempi. Pedofilia on sitkeä ja vaikeasti hoidettavissa oleva taipumus. Valtaosa pedofiilirikoksista tuomituista syyllistyy vapauduttuaan uudestaan lasten hyväksikäyttöön. Tämän vuoksi rikostaustojen tarkistamisen mahdollisuus olisi kouluissa ja päiväkodeissa vieläkin tärkeämpää kuin vaikkapa omaisuusrikosten kohdalla. Kuitenkin voimassa oleva rikosrekisterilaki suojaa paremmin Suomen Pankin setelit omaisuusrikoksilta kuin lapset seksuaalirikoksilta.

Aloitteessa ehdotetaan rikosrekisterilain muuttamista niin, että rikosrekisteritietojen luovuttaminen tulisi mahdolliseksi lapsiin kohdistuneista rikoksista langetettujen tuomioiden osalta. Tämä edistäisi niiden henkilöiden luotettavuuden selvittämistä, jotka hakevat lasten kanssa työskentelyä sisältäviin tehtäviin.

Voimassa olevan rikosrekisterilain ja -asetusten perusteella voidaan painavista syistä sallia tietojen luovutus henkilön sopivuuden selvittämiseksi muuhinkin kuin vain luettelossa erikseen merkittyihin työtehtäviin eli tehtäviin poliisissa, Puolustusvoimissa ja Suomen Pankissa. Kuitenkaan tätä poikkeusmahdollisuutta ei ole käytetty lasten kanssa työskentelevien osalta. Ehdotus, että lasten kanssa työskentely tulisi myös näiden työtehtävien joukkoon, ei loukkaa kenenkään

kansalaisyhteisöä tai intymiteettisuoja. Yleisiin kansalaisyhteisöihin ei kuulu subjektiivinen oikeus päästä mihin tahansa ammattiin taipumuksesta huolimatta.

Tulee myös muistaa, että tuomioistuimen päätökset ovat lähtökohtaisesti julkisia asiakirjoja, niin myös tuomittujen nimet. Kaikkien tuomioiden esiin kaivaminen on kuitenkin mahdoton tehtävä yksittäiselle työnantajalle, joten rikosrekisteri tekee tarkistuksen käytännössä mahdolliseksi. Useimmat rikosrekisterin tiedot ovat siis yksittäisinä tietoina alkulähteessään julkisia, mutta suljetuin ovin pidetyn oikeudenkäynnin tuomio voidaan julistaa salaiseksi. Suljetut ovet on kuitenkin näissä tapauksissa määrätty nimenomaan lapsen eikä hänen hyväksikäyttäjänsä suojaksi. Ei ole siis ensisijaisesti tarkoitettu, että vaikeutettaisiin henkilön tuomion julkittulemistä mahdollisia työpaikkoja haettaessa.

Muun muassa Norjassa, Itävallassa, Englannissa ja Yhdysvalloissa on voimassa tämän kaltaiset säädökset. Muistutan myös, että uusissa koululaeissa taataan lapselle oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, nyt siis aivan lain tasoisesti, mihin luonnollisesti sisältyy oikeus välttää seksuaaliselta ahdistelulta. Koulutuksen järjestäjällä ei ole kuitenkaan nykyisellään edellytyksiä taata lapsille oikeutta tähän turvallisuuteen, jos sillä ei ole edes mahdollisuutta tarkistaa niiden henkilöiden taustoja, joiden vastuulle oppilaat jäävät.

Totean vielä, että vastaavanlaisia taustaselvityksiä todellakin tehdään aivan rutiiniluontoisesti lukuisilla muilla aloilla. Mikäli esimerkiksi ylinopeussakot voivat eräillä aloilla toimia esteenä koulutuksen ja työn saannille, mielestäni lapsen kohdistuneiden rikosten selvittäminen ei ole kohtuuton edellytys työskentelylle lasten kanssa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä totean, että tein jo viime kaudella aivan saman lakialoitteen omista nimistäni. En silloin kerännyt siihen enempää nimiä. Aloitetta ei otettu lakivaliokunnassa käsittelyyn pitkälti niiden kiireiden takia, joita viime kaudella lakivaliokunnassa oli. Nyt aloitteen on allekirjoittanut 108 kansanedustajaa kaikista eduskuntaryhmistä. Totean vielä, että parhaillaan kansanliike on keräämässä nimiä adressiin, jossa vaaditaan saman sisältöistä lain muutosta.

Rikosrekisterilain 4 § on nyt käsiteltävänä lakivaliokunnassa sen vuoksi, että pykälään nostetaan asetustasolta eräitä asioita, joten tämä py-

kälä on siis lakivaliokunnassa auki. Toivonkin, että valiokunta ottaisi tämän 108 kansanedustajan aloitteen vakavasti käsiteltäväksi.

Ed. L e h t i m ä k i : Arvoisa puhemies! Aloitteen yhtenä allekirjoittajana voin todeta, että ed. Räsänen on tehnyt hyvää työtä nimiä kerätesään. Asia on myös sellainen, mihin pitää puuttua. Aloite on myös ajankohtainen.

Kun nimikirjoituksen aloitteeseen laitoin, totesin ed. Räsäselä, että tämä aloite jos mikä vaatii kuitenkin asetustasoista määrittelyä sen takia, että aloite lähtee siitä, että lasten kanssa työskentelevien henkilöiden tietoja voidaan hankkia. Meidänhän pitää aika tarkkaan silloin määrittellä, mitkä ovat sellaisia työtehtäviä, joissa työskennellään lasten kanssa. Tuskin linjauton kuljettaja kuljettaessaan silloin tällöin koululaisia työskentelee lasten kanssa siinä taroituksessa kuin ed. Räsänen tarkoittaa.

Tämä seikka on sikäli olennainen, että Suomen laki kuitenkin tuntee myös sen periaatteen, että kun on kärsitty rangaistus, toista rangaistusta ei voi tulla. Niin kuin tiedämme, rikosrekisterissä on myös tietoja jo kärsityistä rangaistuksista. Sen takia tällaisten tietojen tavallaan vääriin käsiin joutuminen pitää estää sillä, että asetuksella määrittellään hyvin tarkkaan se, milloin kyseessä on sellainen tehtävä, mihin tietoja voidaan luovuttaa.

Ed. K a r p e l a : Arvoisa puhemies! Yhdysvalloissahan on tällä hetkellä voimassa niin sanottu Megan's Law, jolla taataan se, että kun pedofiili vapautuu vankilasta, julkisten paikkojen seinille, esimerkiksi koulujen, kirkkojen ja postien seinille, on laitettu vapautuneen pedofiilin kuva, jolla sitten on pystytty vanhempia ja lapsia varoittamaan tästä henkilöstä. Ed. Räsäsen lakiehdotus on tietenkin lievempi versio tästä, mutta erittäin kannatettava, siihen suuntaan kuitenkin menevä.

Mielestäni pedofilia on kuitenkin taipumus, joka ei sanktiolla poistu. Kysymys onkin, minkä lapsen kohdalla kontrolli pettää. Tarvittaessa mielestäni tulisi myös harkita jopa pedofiilin pakkohoitoon laittamista, tarvittaessa loppuelämäksi.

Ed. Räsäsen lakialoite tarttuu ajankohtaiseen ongelmaan. Toivonkin, että eduskunta lakialoitteen hyväksyisi ja näin takaisimme lastemme turvallisuuden. Täytyy pitää mielessä, että lapset eivät vielä voi äänestää tai vaikuttaa lainsäädäntöön. Siksi meillä on vieläkin suurempi vastuu,

vastuu huolehtia myös lapsista, jotka eivät itse pysty itseään puolustamaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Rikosrekisteritietojen käyttäminen ei ole rangaistus, vaan se on turvaamistoimenpide tässä tapauksessa ja aivan perusteltu.

Minun täytyy todeta se ed. Räsäselä, että tässä asiassa on ollut todella yritystä. Tässä on toistasataa nimeä saatu tämän alle, eikä pelkästään viiden kuuden hengen hutaisulla ole tätä erinomaisen tärkeätä asiaa pyritty hoitamaan. On tehty erinomaisen paljon työtä, kun tämä on saatu aikaiseksi.

Todellakin lakivaliokunnassa on rikosrekisterilain muuttaminen käsittelyssä tällä hetkellä. Asia voitaisiin varsin hyvin ja helposti hoitaa jo tässäkin vaiheessa sillä tavalla, että ministeriö antaisi siitä oman lakitekstinsä, on se sitten tällainen kuin tämä on tai hiukan muutettuna niin kuin tavanomaista. Siitä huolimatta että asetuksella jouduttaisiin täsmentämään asiaa, asetuksen muutos tulee joka tapauksessa jäämään. Asetushan jää joka tapauksessa voimaan muutettuna, vaikka rikosrekisterilaki tuleekin lakitasolle, eli asia voitaisiin aivan hyvin hoitaa tässä vaiheessa.

On huomautettava, että tässä ei ole kyse rikosrekisterin kaikkien tietojen saamisesta vaan pelkästään koskien sellaista, tietyllä tavalla täsmäseella etsittyä rikosta, joka on kohdistunut lapsiin. Tässä tapauksessa turvaamistoimenpide ottaa sieltä pelkästään sen kohdan, joka on lapsiin kohdistuva. Tämä on siinä mielessä hyvin tehty lakialoite.

Lakivaliokunnassa omalta vähäiseltä osaltani ja varmaan monet muutkin pyrkivät viemään asiaa siellä eteenpäin. Tämä on hyvin tärkeä asia ja voitaisiin hoitaa nyt aivan kivuttomasti ilman, että sitä jetkutellaan sen pidempään. Toivottavasti lakivaliokunta, kun sillä on nyt kovasti aikaa, pyrkii paneutumaan myöskin ed. Räsäsen allekirjoittamaan aloitteeseen.

Ed. R ö n n i : Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemi tässä suurimmat kommentit kävikin jo lävitse, jotka valiokunnassa tänään asiasta puhuttiin. Siellä asiantuntijoita oli niin pitkä rivi, että kaikki eivät käytävälle edes sopineet. Asiaa pyöritettiin mielestäni jo vähän kohtuuttomastikin ja pilkkua käännettiin eri suuntiin. Ed. Räsäsen aloitteessa tämä on yksinkertaisesti ja aika selkeästi esitetty. Uskon, että asia näin ollen on helpompi siellä käsitellä. Toki hallituksen esitys varmasti menee tämän edelle siinä.

Mielestäni tässä voisi kyllä ajatella myöskin sellaista näkökantaa, että lasten kanssa työskentelevät velvoitettaisiin tuomaan työpaikalle samanlaisen todistuksen kuin esimerkiksi kokit ym., jotka tuovat salmonellatodistuksen. Työntekijät voitaisiin velvoittaa tuomaan myöskin taustastaan puhtaan todistuksen, kun he tulevat työpaikalle. Se on toki toinen asia, kuinka laajalle, kuten ed. Lehtimäki sanoi, se ulotettaisiin: olisiko se joka ainoan, joka näkeekin työpaikallaan lapsen, vai olisiko se todellisiin kontakteihin joutuvan ihmisen tuotava tämä päätös.

Erittäin hyvä ja kannatettava aloite.

Ed. Räsänen: Arvoisa puhemies! Olen todellakin täsmälleen samaa mieltä ed. Lehtimäen kanssa siitä, että tällainen lainmuutos vaatisi rinnalleen asetuksen, jossa tarkemmin säädetään kyseeseen tulevat ammattiryhmät. Itse asiassa asetuksen vaatimus on perusteluosuuden loppuun kirjoitettu. Samalla lienee myös tarpeen määrittellä se, mitkä ovat niitä lapsiin kohdistuneita rikoksia, jotka ilmoitetaan tai joista annetaan tieto työnantajalle, koska ei todellakaan ole tarpeen se, että vaikkapa myymälävarkaus ilmoitettaisiin työnantajalle, kun henkilö hakeutuu opettajaksi työhön, vaan nimenomaan lapsiin kohdistuneet rikokset. Se on tässä lakipykälässä näin määriteltykin, mutta uskoisin, että se myös vaatisi tarkempaa asetustasoista määrittelyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

15) Lisätalousarvioaloite LTA 1—20/1999 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että edustajien tekemät lisätalousarvioaloitteet ovat tänään nähtävinä eduskunnan kansliassa pääsihteerin huoneessa.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että lisätalousarvioaloitteet lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Minulla on heti listan kärjessä kaksi talousarvioaloitetta. Toinen on menojen lisäystä koskeva, toinen menojen vähentämistä koskeva. Jos oi-

kein ymmärsin, molemmista saa puhua samalla kertaa.

Kun lisätalousarviota odotettiin, elettiin siinä vahvassa toivossa, että poliisi saisi nyt merkittävän määrän lisämäärärahoja toimintaansa. Sille ehdotetaankin 42 700 000 markkaa, mutta heti perään perusteluissa on, että nämä määrärahat on tarkoitettu olemassa olevien resurssien ylläpitämiseen. Näin ollen poliisi ei saa mitään vakansseja lisää. Kun asiaa järkevästi ajatellaan ja tiedetään varsin hyvin, että meillä on EU-puheenjohtajakausi alkamassa heinäkuun alusta alkaen, niin on selvää, että nämä 42 700 000 markkaa eivät riitä niihin resurssiin lisätarpeisiin ja toiminnan lisätarpeisiin, joita tällainen EU-puheenjohtajakausi täällä olevine vieraineen Suomelle merkitsee. Näin ollen on selvää, että joudutaan tinkimään jo nykyisin toiminnassa olevista resursseista ja toimintamalleista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä.

Näin ollen olen tehnyt 42 700 000 markan lisätalousarvioehdotuksen nimenomaan 1.7. alkaen 300 poliisivakanssin lisäämiseksi ja ottamiseksi käyttöön.

Nythän puhutaan siitä, että meillä ei olisi koulutettua poliisivoimaa. Sehän nähdään sitten. Totuus on ehkä siinä puolivälissä. Sitä ei ole riittävästi, mutta vapaana olevia poliisimiehiä on kuitenkin olemassa, koulutettuja poliisimiehiä. Kaiken lisäksi poliisin peruskoulutus on kohtuullisen lyhyt, joten tämäkin asia tulee varmasti korjattua. Pääasia, että tähän saadaan lisää rahaa.

Herra puhemies! Tämä 42 700 000 markkaa on suoraan yhteydessä seuraavaan aloitteeseen, joka on menojen vähennystä ja koskee Ahvenanmaan maakunnalle Ahvenanmaan valtuuskunnan toimesta ja presidentin allekirjoituksella myönnettyjen 42 700 000 markan määrärahaa sähköjohdon vetämiseksi Ruotsista Ahvenanmaalle.

Herra puhemies! Kun näin tämän esityksen talousarviossa, minä moneen kertaan katsoin sitä ja meinasin lentää seljälleni, että johan on häpeämättömyys huipussaan ahvenanmaalaisen taholta.

Sinne menee miljardi markkaa ensinnäkin niin sanottua tasoitusmaksua, joka on reilusti yliimitoitettu. Ahvenanmaalaiset saavat 400 miljoonaa markkaa mantereelta enemmän rahaa kuin sieltä tulee hyötyä tänne. Tämän lisäksi vielä, kun ruotsalaiset myyvät sähköä Ahvenanmaalle ja sieltä vedetään sähkölinja Ahvenanmaalle, niin emomaa joutuu maksamaan sen sähkölinjan. Täysin

järjetöntä. Ja, herra puhemies, voin sanoa, että en lausu ministerin nimeä, jonka kanssa tänään asiasta keskustelin; hän oli vilpittömästi ja varmasti ihan oikealla tavalla samaa mieltä ja oli hämmästyntynyt tästä itsekin. Kyllä Ahvenanmaan valtuuskunnan koostumus ja tällaiset päätökset täytyy tavalla tai toisella saada lopetettua. Tämän tyyppinen kuppaaminen ahvenanmaalaisen taholta, kun he muutenkin silottelevat siellä kullassa ja yltäkylläisyydessä, niin tämä on jo kohtuutonta.

Näin ollen, herra puhemies, sieltä pois sähköjohto. Vetäkööt vaikka kaapelilla veneen perässä, jos haluavat. 42 700 000 markkaa pois ahvenanmaalaisilta ja sillä palkataan Suomeen poliiseja, joista on kerran tarvetta meillä. Tällainen säävyttömyys ahvenanmaalaisen puolelta saa minun puolestani loppua.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Lähinnä ed. Aulan nimellä kulkevaan aloitteeseen liittyen seuraavat ajatukset tässä työjärjestyksen kohdassa.

Viime päivien uudet dioksiinipaljastukset Belgiasta osoittavat, että Euroopan unioni on ajautumassa toistuvasti suuriin vaikeuksiin turvata kansalaisilleen puhdasta ruokaa. Euroopan unioni on epäonnistunut pahasti yhdessä tärkeimmistä tehtävistään, tuoteturvallisuuden ja sen tärkeimmän lajin eli ruokaturvallisuuden varmistamisessa.

Suomen hallitus on ollut aivan liian passiivinen aukottoman ruoantarkastusjärjestelmän aikaansaamiseksi koko EU:n alueelle. Suomalainen puhdas ruoka antaisi Suomelle paljon vahvemman puhevallan tässä asiassa EU:n puitteissa. Ruoan alkuperämerkinnät ja niiden valvonta eivät ole nekään kunnossa. Suomalainen kuluttaja ei voi olla tänään varma elintarvikkeiden alkuperästä eikä kotimaisuudesta. Myös tässä asiassa Suomen hallituksen tulee toimia EU:n puitteissa voimakkaasti ja huolehtia kotimaassa merkintöjen ajan tasalla pysymisestä ja sille saatamisesta.

Samaan aikaan, kun puhtaan tuontiruoan saavutettavuus on vaarantunut, Suomen hallitus on heikentänyt kotimaista ruokatuotantoa. Alasajon sijasta hallituksen tulisi rohkaista käytettävissä olevilla kansainvälisillä keinoilla kotimaista maataloustuotantoa ja sen jalostusta kotimaassa.

Keskustan eduskuntaryhmän työvaliokunta onkin esittänyt tänä päivänä pitämässään kokouksessa, että eduskunta kävisi puhtaan ruoan

turvaamiseen liittyvistä ongelmista ensi tilassa perusteellisen keskustelun. Yksi tapa olisi ajankohtaiskeskustelun käyminen. Toinen menettely olisi asian tuominen eduskuntaan pikaisesti esimerkiksi hallituksen ilmoituksen muodossa.

Arvoisa puhemies! Kun tutkimuksista ja kehittämistoiminnasta on kysymys tässä asiakohdassa muun ohessa, niin toivoisin, että nimenomaan ruoan puhtauteen, elintarvikkeitten turvallisuuteen liittyvä asia on erityisen kiinnostuksen kohde tänään ja todellakin eduskunta voisi vielä aivan nopeasti käynnistää tässä asiassa ajankohtaiskeskustelun. Jos jostain syystä eduskunnan työjärjestyksessä siihen ei ole edellytyksiä, toinen tapa todella olisi se, että hallitus antaisi asiasta esimerkiksi ilmoituksen vielä tällä viikolla torstaina tai heti ensi viikon alussa.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Olen pakotettu huomauttamaan, että nyt ovat käsittelyssä lisätalousarvioaloitteet n:ot 1—20 eli määrärahan osoitukset. Minä en ainakaan löytänyt tällaista ed. Aulan aloitetta enkä määrärahan osoitusta kotimaisen ruoan tuotantoon.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen mainitsemaa lisätalousarvioaloitetta ei tässä todella liene. Muutenhan tuo huoli on ihan oikea.

Lisätalousarvioaloitteista toteaisin, että omalta osaltani olen kiinnittänyt huomiota kahteen asiakokonaisuuteen. Niistä toinen on poliisin resurssien lisääminen nimenomaan Kaakkois-Suomessa, ja edelleen toinen osakokonaisuus on suunnitteluraha Repoveden kansallispuiston ja Saimaan kansallispuiston perustamisen aloittamiseksi.

Haluaisin viitata tämän päivän keskusteluun. Meitähän on nyt paikalla kaiken kaikkiaan kuusi kansanedustajaa. Täällä oli suunnilleen sama määrä, ehkä hivenen yli, kun keskustelimme ed. Karpelan lakialoitteesta, joka liittyy huumeiden vastaiseen toimintaan ja poliisien oikeuteen tehdä valeostoja.

Kaakkois-Suomen poliisivirkojen täyttämisaatimus ja lisämäärärahojen esittäminen pohjautuvat nimenomaan siihen tosiasiaan, että huolimatta siitä, että vuosien ajan poliisien määrärahoja valtakunnan mitassa on henkilöresursseihin lisätty, niin käytännön työhön niitä ei ole ulottunut. Ne rahat ovat jääneet muualle, ja tähänhän ed. Aittoniemi jo tänään viittasi.

Eli nimenomaan käytännön työhön pitäisi saada enemmän määrärahoja, käytännön työ-

hön myös Kaakkois-Suomeen — se on raja-alue, siellä on suuria satamia — ja nimenomaan niin, että niitä voidaan käyttää myös huumeiden vastaiseen taisteluun.

Esimerkiksi Haminan kihlakunnan alueella on erinomainen kokemus poliisista, joka on osallistunut aktiivisesti yhteistyössä koulujen, sosiaali- ja terveystieteiden, kirkon, Puolustusvoimien, perheiden kanssa kokonaisvaltaiseen huumeidenkäytön vastaiseen toimintaan. Se ei ole vain poliisiasia. Se on koko yhteiskunnan asia. Nyt saamamme tiedon perusteella uhkaa tätäkin tehtävää taloudellisista syistä jäädyttäminen. Tarvitaan siis lisää määrärahoja käytännön työhön tässäkin asiassa.

Tänään ed. Karpela lopetti puheenvuoronsa, kun hän lakialoitetaan puolusti ja siitä kertoi, siihen, että Espoossa 8-vuotiaat ja Helsingissä hänen kertomansa mukaan 9-vuotiaat lapset ovat huumeiden vieroitushoidossa. Tietysti silloin, arvoisa puhemies, tulee mieleen, onko se ongelma ratkaistavissa poliisiasiana taikka niin, että poliiseille annetaan valeosto-oikeus. Silloin näemme, että on kysymyksessä todella ongelmallinen tilanne perheissä, koko yhteiskunnassa, tämä huumeiden käytön ongelma. Mutta se ei ratkea, ongelmaa ei voida ratkaista, jos myös poliisilla, joka hoitaa oman tietyn osuuden tästä ratkaisemisesta, ei ole tarvittavia resursseja.

Kun nämäkin lisätalousarvioaloitteet 11—14 suuntautuvat poliisin virkoihin, ne on kohdistettu vielä tietyille alueille. Mutta näiden aloitteiden lisäksi haluan painottaa sitä, että myös muiden yhteiskunnan osa-alueiden tulee kokea vastuunsa, nimenomaan terveydenhoidon ja koulujen. Tässä kohdassa mainitsen vielä senkin, että nimenomaan kouluterveydenhoito ontuu varsin pahasti säästötoimien tuloksena.

Edelleen toisesta asiakokonaisuudesta eli määrärahan osoittamisesta Repoveden kansallispuiston perustamiseen ja samalla tavalla Saimaan kansallispuiston perustamiseen on viime aikoina varsin aktiivisesti keskusteltu, kun on puhuttu eteläisen Suomen metsien tulevaisuudesta, eteläisen Suomen metsien suojelusta ja myös metsien inventoinnista. Kansallisessa metsäohjelmassa on eteläisen Suomen metsät erityisesti huomioitu, ja nimenomaan silloin nämä kaksi kansallispuistohanketta voisivat olla oleellinen osa, arvoisa puhemies, tätä ratkaisua. Kaakkois-Suomessa on 800 000 metsähehtaaria, joista suojeltua 4 000 metsähehtaaria. Näin ollen tämä ratkaisu esimerkiksi Repoveden kohdalla olisi aivan perusteltu.

Haluan tässä kohdassa tuoda myös sen asian pöytäkirjaan, että varsin moni kansanedustaja nimenomaan kaakkoisesta Suomesta on ollut aktiivisesti mukana ajamassa Repoveden kansallispuiston perustamisprojektia. Samoin Saimaan kansallispuiston perustamishankkeen vauhdittamiseksi on edellisen vaalikauden aikana jätetty lakialoite, jonka on allekirjoittanut 32 kansanedustajaa. Kysymyksessä ovat siis laajaa myös poliittista tukea saavat hankkeet.

Puhemies! Kumpikaan kansallispuiston perustamiseen osoitettu määräraha ei ole mitenkään mittava eikä suuri, mutta niillä on symbolinen merkitys. Ne ovat alku, ja kansallispuistoista on tulossa sellainen osa luonnonsuojelua ja ympäristönsuojelua, että nimenomaan alueet ja kunnat ovat varsin voimakkaasti näiden hankkeiden takana. Koko maassa on tämä ilmiö nähtävissä. Nimenomaan Repoveden kohdalla näin konkreettisesti onkin, kun taas Saimaan kohdalla ei vielä niin pitkälle ole päästy. Mutta kansallispuistot on koettu yhä enemmän vahvuusiksi eikä rahan menetyksiksi. Tällainen kansallispuisto on alueelle voimavara ja mahdollisuus eikä taloudellinen menetys.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saanen puhemiehen äskeiseen huomautukseen tai huomioon vastata, että olen pahoillani. Minulla oli käsitys, että tänään listalla oli ed. Aulan aloite, johon viittasin. Sain siitä selvityksen enkä ollut sitä tarkistanut. Olen pahoillani, että mainitsin ihan väärän viitteen. Olisin voinut tämän saman asian puhua esimerkiksi ed. Ihamäen puhtaana veden saantiin tai yhden sortin elintarvikkeitten puhtauteen liittyvän asian kohdalla, mutta luulin, että täällä tällainen aloite oli käsittelyssä. Olen pahoillani, että katsoin huonosti päiväjärjestystä.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa puhemies! Täällä on tänään lisätalousarvioaloitteena perustienpidon rahoitukseen määräraha. Aloitteen ensimmäisenä allekirjoittajana on keskustan Tero Mölsä, itse olen siinä toisena allekirjoittajana ja keskustan ryhmä on sitten siitä eteenpäin. Olemme yksimielisiä siitä, että perustienpidosta on tässä maassa pidettävä tähänastista parempaa huolta.

Tielaitos on esittänyt huolestumisensa tienpidon rahoituksen riittämättömyydestä kuluvana vuonna useissa eri yhteyksissä, muun muassa lisätalousarvioehdotuksessaan ja talousarvioehdotuksessaan liikenneministeriölle. Perustienpidon rahoitustaso ei riitä turvaamaan yleisten tei-

den kuntoa, ja seurauksena on kunnan huononeminen noin 200—300 kilometrin matkalla vuositain. Tämän seurauksena on pitemmällä aikavälillä kallis korjausohjelma. Rahoitus ei riitä myöskään tarpeellisiin liikenneturvallisuusinvestointeihin, ja turvallisuustavoitteen saavuttaminen edellyttääkin nopeusrajoitusten lisäämistä paitsi taajamissa myös päätieverkolla.

Kehittämishankkeiden rahoitus on kuluvalle vuodelle selvästi riittämätön käynnissä olevien hankkeiden järkevän toteuttamisen kannalta. Vaikka hankkeiden rahoitusta lisättiin 46,5 miljoonalla markalla eduskuntakäsittelyn yhteydessä, rahoitus pieneni kuitenkin kaikkiaan 100 miljoonalla markalla ja jäi siten peräti 53,5 miljoonaa markkaa odotettua alemmaksi. Jos tämä nykyrahoitustaso säilyy, hankkeet joudutaan siirtämään ja tämä joutokäynti aiheuttaa kustannusten nousua, ja silloin tuntuu, ettei tässä ole mitään järkeä.

Jos ajatellaan nyt Suomen asemaa, kun Suomi tulee EU:n puheenjohtajamaaksi ja meillä korostetaan nyt Euroopan unionille pohjoista ulottuvuutta, silloin tähän ulottuvuuteen liittyy myöskin pohjoisten alueiden luonnonvarojen kuten energia- ja metsävarojen hyödyntäminen. Jotta tämä hyödyntäminen voisi täysimittaisesti tapahtua, se onnistuu ainoastaan hyvien liikenneyhteyksien avulla. Silloin juuri perustienpito on avainasemassa.

Jos ajattelen omaa maakuntaani, Turulla ja Varsinais-Suomella on erityinen asema tieverkostossa, koska meillä on keskeinen gateway-asema. Tämä tulee varmasti jatkossa yhä korostumaan, kun korostetaan EU-alueen liikenneverkon merkitystä Turusta aina Pietariin saakka. Näin ollen rakenteilla olevalla moottoritillä, E18-tiellä, on erittäin suuri merkitys, ja se tukee alueen elinkeinoelämää hyvin monella tavalla. Nyt myöskin tässä on erittäin suuria vaikeuksia rahoituksessa. Olisin toivonut lisäbudjettiin selkeästi 10:tä miljoonaa markkaa, joka Tielaitoksen toivelistalla oli, jotta tämä ei keskeytyisi, mutta nyt hanke on keskeytymisen osalta vaakalaudalla.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma sitoo liikennepolitiikan entistä tiukemmin yleisiin tavoitteisiin. Rahoitus säilyy alimitoitettuna, ja myös organisaatiouudistus on kipsissä. Jos ajatellaan perustienpidon rahoitusmallia, eduskunta ohjaa perustienpidon rahoituksen käyttöä yleislinjauksilla ja tavoitteilla, ja Tielaitoksen sisäinen perustienpidon rahoituksen jako perustuu pääosin tiepituuteen ja tieverkon kuntoon. Noin

15 prosenttia perustienpidon osuudesta kohdistuu uus- ja laajennusinvestointeihin, joissa jakoperusteena on liikennesuorite eli tieverkolla ajettujen ajoneuvokilometrien määrä pois luettuna moottoriteiden suoriteosuus.

Kun valtiovarainvaliokunta on aikaisemmin arvostellut talousarvioesitystä vuoden 98 osalta ja edelleen vuoden 99 osalta, tässä on arvosteltu nimenomaan Tielaitoksen perustienpidon määrärahojen alueellista jakoa. Valtiovarainvaliokunnan lausunnossa todetaan muun muassa, että eduskunta edellyttää, että Tielaitos ottaa huomioon liikennesuoritteen lisäksi myös tien pituusosuuden sekä raskaat kuljetukset. Jos näin on, että valtiovarainvaliokunnan kannanotto otettaisiin perustienpidon kehityksen alenemisessa tai tässä esityksessä huomioon, Varsinais-Suomen kannalta tämä olisi vieläkin murheellisempaa kuin nyt eli 4 miljoonaa markkaa määräraha näin laskettuna olisi alempi.

Jos ajatellaan näitä kriteerejä, Varsinais-Suomessa meillä on huoli erityisesti perustienpidon määrärahojen riittävydestä runsaasti liikennöidyillä osuuksilla, ja niihin kuuluvat myöskin uudet investoinnit ja liittymien rakentamiset. Silloin ensimmäisenä tulee E18-tien rakentamisen jälkeen Vt 8 Raisiossa. Meillä on myöskin seutuyhteyksiä, joissa perusparannus on jäänyt erittäin huonoksi, ja puuttuvia seutuyhteyksiä tarvittaisiin myöskin perusparannusrahojen ohella lisää. Esimerkiksi Haku-tie on ollut iäisyyskysymys Varsinais-Suomessa.

Koska meidän maakuntamme on vesistöinen, saaristoinen, myös lossit ovat perustienpitoa, ja losseja korvaavia siltoja joudutaan varmasti harkitsemaan. Tielaitos käynnisti kaksi vuotta sitten ohjelman, jolla pyritään rakentamaan kymmenen vuoden aikana 28 losseja korvaavaa siltaa. Jos ohjelma toteutuu, jäisi sen jälkeen vielä tieverkolle noin 30 lauttapaikkaa. Eri maakunnissa on myös erilaisia tarpeita, ja haluan tässä yhteydessä tuoda esille myös saariston liikenneolosuhteet. Saaristossa varmasti näitä losseja joudutaan ripeällä aikataululla korvaamaan silloilla, jos lossikanta vanhenee niin, että lossien pitäminen ja uusiminen ei ole taloudellisesti kannattavaa enää.

Samaten teiden uusintapäällystämisen määrä on pudonnut puoleen, ja tämä on näkyvissä siellä kuoppaisina teinä ja myös vaarallisina tienpätkinä. Nämä ovat sellaisia huolia, joita kansanedustajille varmasti joka maakunnasta tuodaan esille, mutta Varsinais-Suomessa tuntuu, että nämä ongelmat ovat kärjistyneet viime aikoina. Pel-

käämme maakuntamme infrastruktuurin puolesta, että esimerkiksi uudet investoinnit ja muut hakeutuvat maakuntamme ulkopuolelle, elleme saa tieverkkoa kaikilta osin hyvään kuntoon.

Ed. M. S a l o : Arvoisa herra puhemies! Lisätalousarviossa käsitellään aika laajasti eri hallinnonaloilla kipeimpiä ongelmakohtia, mutta joi-takin siellä on jäänyt kuitenkin vielä huomioimatta. Tämä ed. Hyssälän ponnekkaasti esiinnot-tama tiemääräraha on yksi sellainen polttava kysymys, joka suomalaisessa yhteiskunnassa val-tion tiukankin taloudenpidon aikana pitäisi kye-tä hoitamaan.

Tiemäärärahaa on osoitettava perustienpi-toon ja erityisesti tietenkin saatettava loppuun suuret valtakunnalliset hankkeet, joista merkit-tävin on E18. Siihen ei tässä lisätalousarviossa osoitettu rahaa, perustienpidon osalta ei myös-kään sillä tavalla, että seudullisia teitä saataisiin työllisyysnäkökulmastakin nyt rakentamisen alle.

Maaseudulla tapahtuva raju rakennemuutos edellyttää, että tehdään yhteiskunnallisia toi-menpiteitä, jotka edistävät maaseudun asuttuna pysymistä. Varsinais-Suomessa on laajalti seu-dullisia teitä, jotka ovat tänä päivänä erittäin heikkokuntoisia ja kuitenkin suhteellisen pienillä määrärahan osoituksilla ne tiestöt saataisiin hy-vin liikennöitävään kuntoon ja näin ollen palve-lemaan koko maakunnan ja koko maan tarpeita.

On aika koomista törmätä eteläisessä Suomes-sa tilanteeseen, johon törmäsin itse useampana päivänä eduskuntaan tullessani tai täältä men-nessäni Someron ja Helsingin välisellä tieosuudella. Tiellä oli puolen metrin vahvuinen vesiker-ros, joten liikennettä ohjattiin viikon ajan kierto-iteitä.

On hankkeita, jotka ovat pieniä Uudenmaan tiepiiriin määrärahoihin nähden. Esimerkiksi So-mero — Nummi-Pusula — Koisjärvi-osuudelle muutaman miljoonan markan määrärahan osoittaminen edesauttaa tämän tieyhteyden kuntoonsaattamista. Samoin on laita Varsinais-Suomessa pitkään vireillä olleen seudullisen ke-hätien Hangosta Laitilaan Tammisaaren kautta. Muutaman kymmenen miljoonan markan ko-konaismäärärahan puitteissa saadaan se koko-naan toteutettua, ja nyt lisätalousarvioon esite-tyillä 15 miljoonalla markalla saataisiin tämä hanke hyvään vauhtiin.

Tänään täällä eduskunnassa on käyty lähete-keskustelua moneenkin otteeseen poliisitoimes-ta, poliisien valtuuksista. On perusteltua käydä

poliisien valtuuksista keskustelua, mutta perus-teltua on käydä keskustelua myös poliisien mää-rärahoista.

Lisätalousarviossa esitetään 40 miljoonaa markkaa poliisien nykyisten toimien hoitami-seen tämän vuoden osalta. Siinä nimenomaan todetaan, että nykyisten toimien hoitamiseen.

Kuitenkin koko Suomessa on tällä hetkellä ja tulevaisuudessakin poliisivakansseja täyttämät-tä, ja koska koko maata vaivaa vahvasti myös poliisipula, on perusteltua esittää lisätalousarvi-ossa otettavaksi 16 miljoonaa markkaa avoinna olevien poliisivirkojen täyttämiseen. Loppuvuo-den osalta tämä tarkoittaa 200—300 viran täyt-töä. Tällä voidaan edesauttaa ihmisten turvalli-suudentunnetta, koska kasvava rikollisuus on tosiasia. Tänään on käyty keskustelu huumaus-aineiden vahvasta lisääntymisestä ja rikollisuu-den lisääntymisestä. Toisaalta olemme unohta-neet pitkäksi aikaa jo taas keskustelun talousri-kollisuudesta ja harmaasta taloudesta. Osoitta-malla riittäviä voimavaroja myös tänne valtiolle syntyy myös tuloja.

Kihlakuntaudistuksen myötä lakivaliokun-nassakin lausuttiin, että pitää seurata poliisien ja palveluiden yleistä saatavuutta suhteessa väestö-pohjaan. Meillä kuitenkin ovat rakennemuutok-sesta johtuen ihmiset siirtyneet paikkakunnalta toiselle ja on syntynyt epäsuhta poliisien määräs-sä suhteessa väestöpohjaan.

Yksi mahdollisuus on tietenkin se, että velvoi-tetaan läänin poliisijohtoa toimimaan niin, että poliisin vakanssit sijoitetaan uudelleen, mutta se on vain kurjuuden jakamista. Käsillä olevassa esityksessä tarjoutuu mahdollisuus myös näiden alueellisten ongelmien vähään lieventämiseen. Poliisien näkyvyys on hyvää rikollisuuden ennal-taehkäisyä, ja valtion varojahan siinä loppukä-dessä säästyy sitä enemmän, mitä vähempi meillä on rikollisuutta.

Arvoisa puhemies! Toivon, että valtiovarain-ministeriössä suhtaudutaan myönteisesti näihin talousarvioesityksiin ja saadaan ne hyväksytyinä ulos ja toimenpiteet voidaan suorittaa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Jos sallitte, niin totean, että jos joku olisi kuunnellut näitä keskusteluja poliisista ja poliisin valtuuk-sista vuonna 87, kun olin ensimmäisen kerran tässä talossa, ja tänä päivänä, niin olisi hyvin hämmästyntynyt. Siihen aikaan ei tullut kuuloon-kaan lisäresurssien antaminen eikä valtuuksien lisääminen. Se oli kuin punainen vaate tälle talol-le. Nyt on jokainen tarjoamassa poliisille lisäre-

sursseja, valtuuksia vaikka mihinkä mittaan saakka hyvänsä. Tämä on varsin mielenkiintoinen tämä kehitys yhteiskunnassa.

Totean kuitenkin sen, että se on nykyisin jo myöhäistä. Resursseja olisi pitänyt antaa silloin 80-luvulla ja 80-luvun lopulla. Huumeongelma on menetetty käsistä. Sitä ei enää poliisien lisäresursseilla eikä valeosto-oikeuksilla muuteta miksiäkään. En minä tarkoita sitä, etteikö poliiseja tarvittaisi lisää. Totta kai negatiivista kehitystä voidaan aina hidastaa, mutta se on myöhäistä. Sen olisi pitänyt tapahtua kymmenen vuotta siten, että olisi lähdetty tälle myötämieliselle linjalle niin kuin tänä päivänä. Tulloon se tässä nyt sanotuksi, niin kuin sanotaan eduskunnan pöytäkirjoihin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja lisätalousarvioaloitteet lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys laeiksi valmisteverotuslain, arvonlisäverolain, tullilain 9 §:n sekä Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 6/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 1/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

—
Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

—
Täysistunto lopetetaan kello 17.08.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

